

รายงานผลการวิจัย
การพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา :
กรณีตัวอย่างสถานศึกษานำร่อง
โรงเรียนคันทนาเยาว

สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
กรุงเทพมหานคร

โดย

ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

สภานโยบายวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยและพัฒนา
ระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

รายงานผลการวิจัย
การพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา :
กรณีตัวอย่างสถานศึกษานำร่อง

โรงเรียนคันทนาเยาว

สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
กรุงเทพมหานคร

โดย

ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยและพัฒนา
ระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2542

ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รท
๓๗.๒๖
ด.๒๓ ก

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 107461
วันเดือนปี..... 4 10 45

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้มอบหมายให้ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยและพัฒนาการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อศึกษาหารูปแบบและระบบการประเมินผลภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา แล้วขยายผลให้สถานศึกษาอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 ชั้นเตรียมการ ได้แก่การจัดลำดับความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ การจัดทำคู่มือการประเมินภายใน และการศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาในการประเมินภายใน ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาความรู้ด้านการประเมินแก่บุคลากรในสถานศึกษา ระยะที่ 3 เป็นการนิเทศและติดตามการประเมินผลภายในของสถานศึกษา และระยะที่ 4 เป็นการเสนอรูปแบบการพัฒนาระบบการประเมินผลภายใน

รายงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการในระยะที่ 3 ของโครงการ กล่าวคือเป็นการรายงานการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปในลักษณะการนิเทศและติดตาม สำหรับสถานศึกษานำร่องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ โรงเรียนคันทนาเยาว (ฉะเชิงเทรา) ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์สุมณฑา พงษ์มาลา ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนคันทนาเยาว และคณะครูนักเรียนโรงเรียนคันทนาเยาวทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และสุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช หัวหน้าโครงการวิจัย ที่ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดียิ่งแก่ผู้วิจัย ตลอดการดำเนินงานในครั้งนี้

ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

ตุลาคม 2542

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ การพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา : กรณีตัวอย่างสถานศึกษานำร่องโรงเรียนคันทนาเยาว

ชื่อผู้วิจัย ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

ปี พ.ศ. 2542

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (R&D) ระบบการประเมินผลภายในที่เหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์คือเพื่อนิเทศและติดตามความก้าวหน้าในการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนาเยาว ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ในลักษณะเพื่อศึกษาสภาพการทำการประเมินผลภายใน ในเรื่องสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน และสภาพการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการและความสำเร็จของการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการประเมินผลภายในโรงเรียน ระยะเวลาที่ใช้ในการนิเทศและติดตามผลเป็นเวลาประมาณ 8 เดือน ในลักษณะนิเทศรวมจำนวน 7 ครั้ง และนิเทศเฉพาะโรงเรียนจำนวน 8 ครั้ง ใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม และการวิเคราะห์เอกสาร

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนาเยาว สภาพการดำเนินงานโดยทั่วไปก่อนเข้าโครงการ ประสบความสำเร็จในด้านการขยายจำนวนนักเรียน สภาพแวดล้อม และบรรยากาศโรงเรียน แต่ประสบปัญหาด้านคุณภาพนักเรียน บุคลากร งบประมาณ และสภาพปัญหาของชุมชน ส่วนสภาพการประเมินผลภายในก่อนเข้าโครงการเริ่มมีการดำเนินการอยู่บ้าง โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำ สำหรับความสำเร็จของการประเมินผลภายใน สรุปได้ว่า

1.1 มาตรฐานการประเมินผลภายใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ซึ่งผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน

1.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ มีต่อโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียนอย่างทั่วถึง

1.3 ความต่อเนื่องของระบบการประเมินผลภายใน ทุกคนในโรงเรียนเชื่อมั่นว่าจะมีระบบที่ต่อเนื่องต่อไป

1.4 เจตคติของบุคลากรในโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นจากก่อนเริ่มโครงการ

1.5 ระดับความสำเร็จของการดำเนินงาน ในด้านความน่าเชื่อถือของผลการประเมินอยู่ระดับปานกลาง ส่วนด้านความมั่นใจในความยั่งยืนของระบบการประเมินผลภายใน ความมั่นใจในการนำผลการประเมินไปใช้ และความพึงพอใจต่อวิธีการที่ใช้ อยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ เรื่องความเข้าใจในระบบที่พัฒนา การประสานงานของบุคลากร ทรัพยากรที่ใช้ เวลาในการทำงาน และวิธีการที่ใช้ในการประเมิน

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่ การทำงานเป็นทีม การวางแผนที่ดี คู่มือการประเมินผล การนิเทศของนักวิจัยในพื้นที่ และความใจกว้างของบุคลากรในโรงเรียน

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ขอบเขตการดำเนินงาน.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	4
ส่วนที่ 1 บริบทเกี่ยวกับโรงเรียนนาร่อง : โรงเรียนคันทนายาว.....	4
ส่วนที่ 2 การประเมินผลภายใน.....	11
ความหมายของการประเมิน.....	11
การจัดประเภทของการประเมิน.....	11
ประโยชน์ของการประเมินผล.....	13
ความหมายของการประเมินผลภายในและการประเมินผลภายนอก.....	13
ความสำคัญและความจำเป็นของการประเมินตนเอง.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน.....	14
หลักการที่ใช้ในการพัฒนาระบบการประเมินผลภายใน.....	15
การส่งเสริมสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประเมินผลภายใน.....	15
ขั้นตอนการประเมินผลภายใน.....	15
มาตรฐานของการประเมินผลภายใน.....	16
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	18
วิธีการนิเทศ.....	18
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	20
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการพัฒนากระบวนการประเมินผลภายใน.....	23
สภาพการทำงานประเมินผลภายในโรงเรียนคันทายาว	23
สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ	23
สภาพการทำงานประเมินผลภายในของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ	25
ความสำเร็จของการทำงานประเมินผลภายในของโรงเรียน	26
ปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลภายในของโรงเรียน.....	35
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานประเมินผลภายในของโรงเรียน.....	36
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	37
สรุปผลการวิจัย.....	37
อภิปรายผล	44
ข้อเสนอแนะ.....	46
บรรณานุกรม	48
ภาคผนวก ก มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่โรงเรียนทำการประเมินผลภายใน	49
ภาคผนวก ข ธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาและการประเมินผลภายในของโรงเรียน คันทายาว	53
ภาคผนวก ค ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้.....	55

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพ

1	ที่ตั้งของโรงเรียนคันทนายาว.....	5
2	แผนผังการจัดชั้นเรียนและห้องพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียนคันทนายาว	8
3	การบริหารงานของโรงเรียนคันทนายาว	10
4	รูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนายาว.....	28

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนครูของโรงเรียนคันทนายาว ปีการศึกษา 2542	6
2 จำนวนลูกจ้างของโรงเรียนคันทนายาว ปีการศึกษา 2542	6
3 จำนวนห้องเรียนและนักเรียนของโรงเรียนคันทนายาว	6
4 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนคันทนายาว จำแนกตามการนับถือศาสนา	9

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพเท่าเทียมกับประเทศอื่น ๆ ได้ จำเป็นต้องมีปัจจัยหรือทรัพยากรที่สำคัญคือ คนที่มีคุณภาพ เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้ คือ การจัดการศึกษา ซึ่งในการจัดการศึกษาจะมีการประเมินผลเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินผลภายใน ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการบริหารการจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 48 49 และ 50 ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

ในส่วนของการประกันคุณภาพภายนอก ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และ ทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

จากรายละเอียดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว สถานศึกษาทุกแห่งจึงจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของตนเองอย่างเข้มแข็ง เพื่อรองรับการตรวจสอบจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้น ดังนั้นจึงได้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อหารูปแบบและระบบการประเมินผลภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา และขยายผลให้สถานศึกษาอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป โดยได้ดำเนินการเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 ขึ้นเตรียมการ เป็นการจัด

ลำดับความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ การจัดทำคู่มือการประเมินผลภายใน สถานศึกษา และการศึกษาความร่วมมือของสถานศึกษาในการประเมินผลภายใน ระยะที่ 2 การพัฒนาความรู้ด้านการประเมินแก่บุคลากรในสถานศึกษา โดยการจัดโครงการฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ เรื่อง "เทคนิควิธีการประเมินผลภายในตามมาตรฐานการศึกษา" ระยะที่ 3 การนิเทศ และติดตามการประเมินผลภายในของสถานศึกษา และ ระยะที่ 4 การเสนอรูปแบบการพัฒนา ระบบการประเมินผลภายใน สำหรับการดำเนินการดังกล่าวได้ทดลองในสถานศึกษานำร่อง จำนวน 30 โรงเรียนใน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร พิษณุโลก ขอนแก่น ลพบุรี และ นครศรีธรรมราช ซึ่งในแต่ละจังหวัดประกอบด้วยสถานศึกษาในสังกัดต่าง ๆ 5 จังหวัด ได้แก่ สังกัด กรุงเทพมหานคร/เทศบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สังกัดกรม สลามัญศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

สำหรับงานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยและพัฒนาการประเมินผลภายใน ของสถานศึกษา กล่าวคือ เป็นส่วนของการศึกษาการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของ สถานศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินงานในระยะที่ 3 โดยได้ศึกษากับโรงเรียนต้นนายาว (ธารินเจริญ สงเคราะห์) ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อนิเทศและ ติดตามการดำเนินการประเมินผลภายในของโรงเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ทราบว่าโรงเรียนมีการ พัฒนาระบบการประเมินผลด้วยวิธีใด และสามารถดำเนินการได้ประสบความสำเร็จมากน้อย เพียงใด ระบบการนิเทศที่นักวิจัยใช้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคใน การทำการประเมินผลภายในอะไรบ้าง มีสาเหตุจากอะไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความ สำเร็จ รวมทั้งทำให้ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมการประเมินผลภายในโรงเรียนด้วย ซึ่งผลที่ได้จะ นำไปสู่การได้มาซึ่งรูปแบบและระบบการประเมินผลภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา และขยายผลให้สถานศึกษาอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ทั้งนี้เพราะอยู่ในกระบวนการของ การพัฒนาระบบการประเมินผลภายในที่เหมาะสม เพื่อโรงเรียนจะได้นำผลการประเมินไปใช้ พัฒนาตนเองให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

วัตถุประสงค์สำคัญของการวิจัยคือ เพื่อนิเทศและติดตามความก้าวหน้าในการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนาเยาว์ในประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน ประกอบด้วย
  - 1.1 สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ
  - 1.2 สภาพการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ
  - 1.3 ความสำเร็จของการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลภายในของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่บกพร่องตัวอย่างสถานศึกษานำร่อง คือ โรงเรียนคันทนาเยาว์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมในโครงการ

2. การประเมินผลภายใน เป็นการประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย ซึ่งมีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 113 ตัวบ่งชี้ แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โรงเรียนคันทนาเยาว์ได้รับมอบหมายให้ประเมินผลในมาตรฐานต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 6 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1, 3, 5, 6, 10 และ 11 จำนวน 18 ตัวบ่งชี้
- 2.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ จำนวน 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 และ 6 จำนวน 9 ตัวบ่งชี้
- 2.3 มาตรฐานด้านปัจจัย จำนวน 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1, 2, 5 และ 6 จำนวน 10 ตัวบ่งชี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ได้ทราบถึงรูปแบบและระบบการประเมินผลภายในของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมการประเมินผลภายในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา และขยายผลให้สถานศึกษาอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 บริบทเกี่ยวกับโรงเรียนนาร่อง : โรงเรียนคันทนายาว

ส่วนที่ 2 การประเมินผลภายใน

ส่วนที่ 1 บริบทเกี่ยวกับโรงเรียนนาร่อง : โรงเรียนคันทนายาว

ประวัติของโรงเรียน

โรงเรียนคันทนายาวเดิมเป็นโรงเรียนอนุบาล จนเมื่อ พ.ศ. 2475 ได้ยุบและเปิดเป็นโรงเรียนประชาบาล เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2475 ใช้ชื่อว่า "โรงเรียนประชาบาลตำบลคันทนายาว 1 (อิสลามบำรุง)" ตั้งอยู่ในบริเวณสุเหร่าแดง ขณะนั้นเปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2492 อาคารสุเหร่าแดงชำรุดนักเรียนไม่มีที่เรียน จึงได้ขอบ้านว่างของนายสมสุข ธารินเจริญ ซึ่งอยู่ห่างจากสุเหร่าแดงประมาณ 800 เมตร เป็นสถานที่เรียนชั่วคราวตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2493 โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 ส่วน โดยเรียนที่สุเหร่าแดงกับที่บ้าน นายสมสุข ทำให้ไม่สะดวกในการบริหารงาน ดังนั้นใน พ.ศ. 2499 ได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษาเพื่อสร้างอาคารดังกล่าว

กระทั่ง พ.ศ. 2521 นายสวาทและนายสมบัติ ธารินเจริญ บุตรของนายสมสุข ธารินเจริญ ได้ยกที่ดินดังกล่าวให้เป็นกรรมสิทธิ์ของกรุงเทพมหานครจำนวน 3 ไร่ 3 งาน 4 ตารางวา ดังนั้นเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้บริจาคที่ดิน ทางราชการจึงตั้งชื่อโรงเรียนว่า "โรงเรียนคันทนายาว (ธารินสงเคราะห์)" ปัจจุบันโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปรัชญาของโรงเรียน

ความรู้คู่คุณธรรม

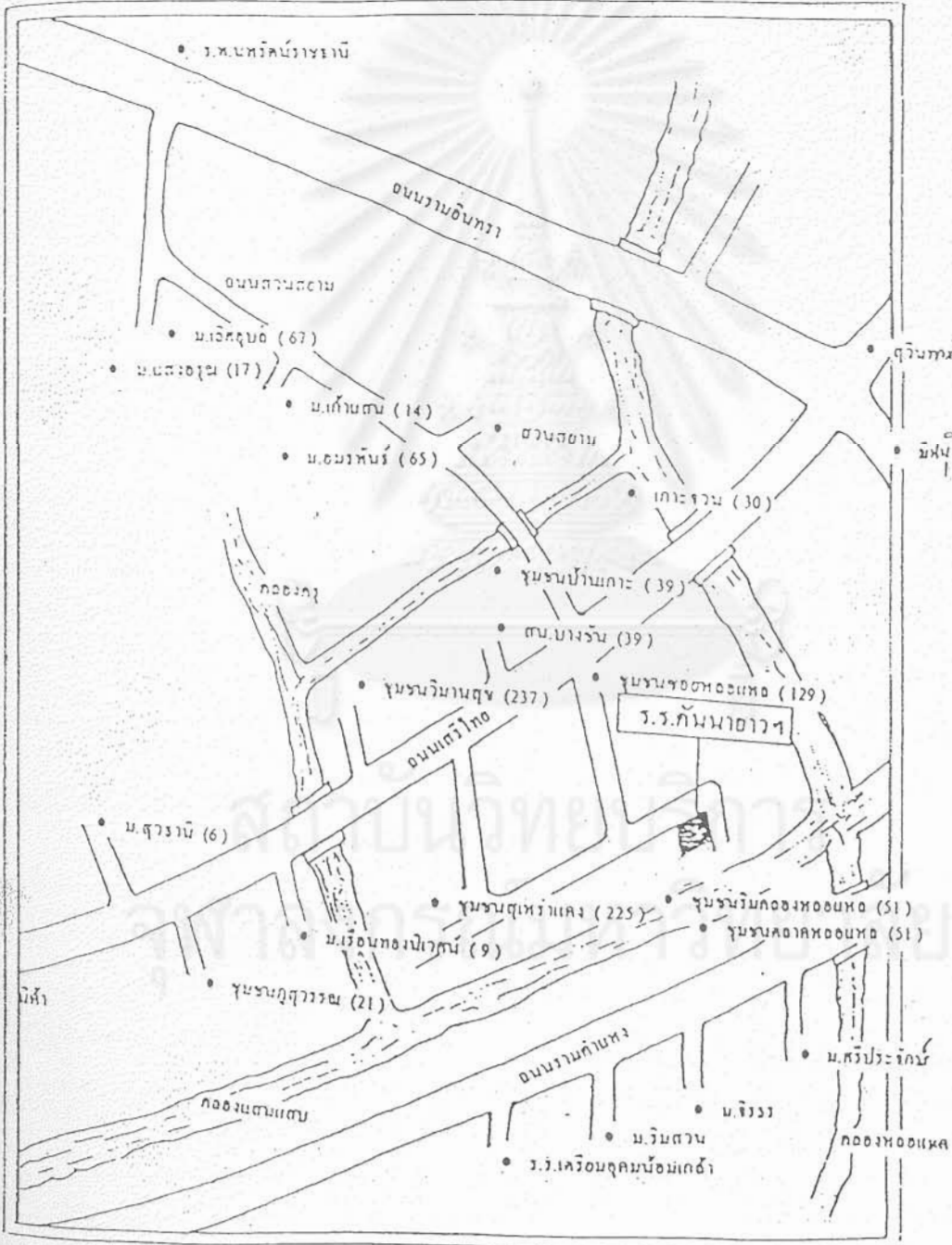
คำขวัญของโรงเรียน

ใฝ่ศึกษา รู้หน้าที่ มีวินัย

สีประจำโรงเรียน
ฟ้า-แดง

ต้นไม้ประจำโรงเรียน
ต้นไทร

แผนที่แสดงที่ตั้งของโรงเรียน

แผนภาพที่ 1 ที่ตั้งของโรงเรียนคันทนายาว

บุคลากรในโรงเรียน

ตารางที่ 1 จำนวนครูของโรงเรียนคันทนาเยาว ปีการศึกษา 2542

ตำแหน่ง	ระดับ	จำนวน			ระดับการศึกษา									หมายเหตุ
					ปริญญาโท			ปริญญาตรี			ต่ำกว่าปริญญาตรี			
		ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	
ผู้อำนวยการ	8	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	รักษาการ ผช.
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	7	1	2	3	1	-	1	-	2	2	-	-	-	อญ. โรงเรียน
อาจารย์ 2	7	7	24	31	-	2	2	7	22	29	-	-	-	ประกาศวิทยา
อาจารย์ 2	6	2	9	11	-	1	1	2	7	9	-	1	1	1 คน (ญ)
อาจารย์ 1	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
อาจารย์ 1	3	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
ครูจ้าง	(มียาชาว่า)	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
วิทยากรอิสลาม		2	1	3	-	-	-	-	1	1	2	-	2	
รวม		13	38	51	1	3	4	9	34	43	3	1	4	

ตารางที่ 2 จำนวนลูกจ้างของโรงเรียนคันทนาเยาว ปีการศึกษา 2542

ตำแหน่ง	ระดับ	จำนวน			ระดับการศึกษา					หมายเหตุ
					สูงกว่า ปวช.	ปวช.	ม.6	ม.3	ป.4	
ลูกจ้างประจำ(ภารโรง)	-	2	2	4	-	-	-	-	2	
ลูกจ้างชั่วคราว(ภารโรง)	-	1	-	1	-	-	-	-	1	
ลูกจ้างชั่วคราว(ธุรการ)	-	-	1	1	1	-	-	-	-	
ลูกจ้างชั่วคราว(คนเลี้ยงเด็ก)	-	-	5	5	1	-	2	2	-	
รวม		3	8	11	2	0	2	2	3	

จำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียน

ตารางที่ 3 จำนวนห้องเรียนและนักเรียนของโรงเรียนคันทนาเยาว

ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน	นักเรียนชาย	นักเรียนหญิง	รวม	หมายเหตุ
อนุบาล 1	4	59	48	111	
อนุบาล 2	3	41	39	83	
ป.1	6	110	124	240	นักเรียนบกพร่องทางปัญญา 1 คน ทางร่างกาย 1 คน
ป.2	5	88	74	167	นักเรียนบกพร่องทางปัญญา 2 คน ทางร่างกาย 2 คน
ป.3	5	81	87	173	นักเรียนบกพร่องทางปัญญา 2 คน
ป.4	4	76	72	152	
ป.5	4	71	71	146	นักเรียนบกพร่องทางร่างกาย 1 คน
ป.6	4	69	65	138	
รวม	35	595	580	1210	

อาคารเรียนและสภาพแวดล้อม

โรงเรียนมีอาคารเรียนและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ดังนี้

1. อาคารเรียนแบบตึก 4 ชั้น จำนวน 3 อาคาร เชื่อมต่อถึงกัน จัดเป็นห้องเรียน 33 ห้องเรียน หรือกลุ่มวิชา 15 ห้อง ชั้นล่างใช้เป็นโรงอาหาร 5 ห้อง ห้องประชุม 4 ห้อง สำนักงาน 4 ห้อง ห้องสมุด 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 64 ห้อง
2. บ้านพักครู 2 หลัง
3. บ้านพักภารโรง 2 หลัง
4. ห้องน้ำ 4 หลัง จำนวน 31 ที่นั่ง
5. ที่ดื่มน้ำ 10 ที่ (ชำรุดและไม่เพียงพอ)
6. โรงประกอบอาหารต่อต้านหลังตัวอาคารเรียน 1 หลัง
7. โรงฝึกงานครัว 1 หลัง (ชำรุดและไม่เพียงพอ)
8. เรือนเพาะชำ 1 หลัง
9. หอพระ 1 หลัง
10. เรือนพยาบาล 1 หลัง
11. ต้นไม้ยืนต้น 53 ต้น
12. ต้นไม้ประดับ 105 ต้น

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพครอบครัวของนักเรียนในโรงเรียน

อาศัยกับบิดามารดา	ร้อยละ	78
อาศัยกับบิดาหรือมารดา	ร้อยละ	12.20
อื่น ๆ	ร้อยละ	9.80

สภาพฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน (รายได้ต่อเดือน)

ต่ำกว่า 3,600 บาท	จำนวน	158 คน
3,601 – 10,000 บาท	จำนวน	691 คน
10,001 – 15,000 บาท	จำนวน	220 คน
15,001 – 20,000 บาท	จำนวน	77 คน
20,000 บาทขึ้นไป	จำนวน	29 คน

การนับถือศาสนา

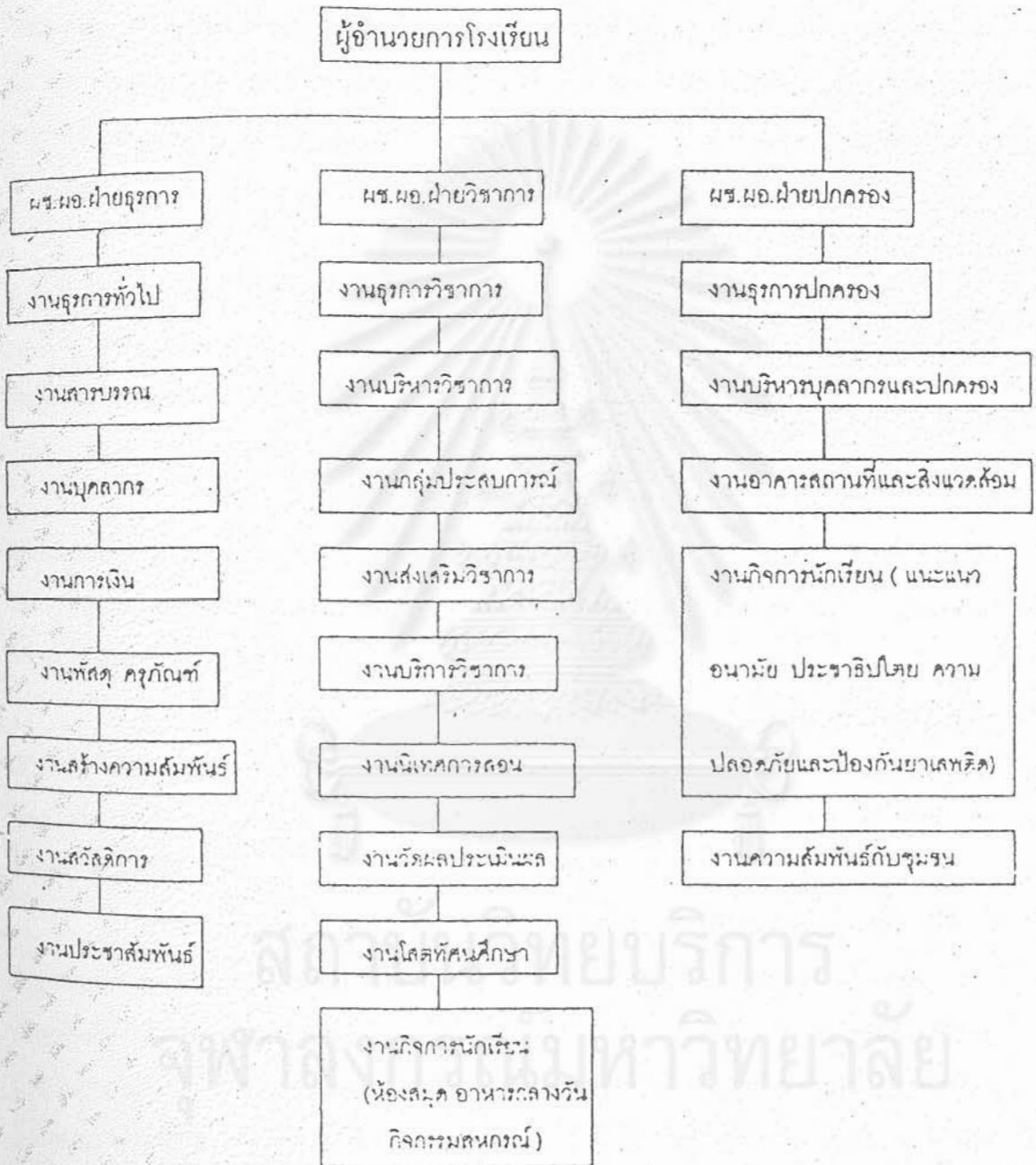
ตารางที่ 4 จำนวนนักเรียนของโรงเรียนคันทนาเยาว์ จำแนกตามการนับถือศาสนา

ชั้น / ศาสนา	อนุบาล 1	อนุบาล 2	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	รวม	ร้อยละ
พุทธ	52	41	101	75	84	76	74	72	575	48.94
อิสลาม	55	39	132	87	83	72	67	62	597	50.80
คริสต์	-	-	1	-	1	-	-	-	5	0.26

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบริหารงานของโรงเรียน

การบริหารงานของโรงเรียนคันทนาเยาว เป็นไปตามแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 การบริหารงานของโรงเรียนคันทนาเยาว

ส่วนที่ 2 การประเมินผลภายใน

ความหมายของการประเมินผล

การประเมินผล คือ การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ถูกวัดโดยเทียบกับเกณฑ์ จุดเน้นของการประเมินอยู่ที่ความยุติธรรมและความเหมาะสมของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินที่มีความโปร่งใสและเปิดเผย นอกจากนี้การประเมินผลที่ดีต้องอยู่บนฐานของข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งได้มาจากกระบวนการวัดผลที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถให้ผลการวัดที่ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : บทหน้า 1-1)

การจัดประเภทของการประเมินผล

การประเมินผลสามารถจัดประเภทได้หลายประการขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดประเภท ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : บทหน้า 1-2 ถึง บทหน้า 1-5)

1. บทบาทของการประเมิน

1.1 การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) เป็นการประเมินผลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ที่สะท้อนจุดเด่นและจุดบกพร่องในการดำเนินงาน ผลการประเมินสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นแม้ในขณะที่การดำเนินงานยังไม่สิ้นสุด

1.2 การประเมินผลสรุป (summative evaluation) เป็นการประเมินผลหลังจากที่การดำเนินงานสิ้นสุดลงแล้ว เป็นการให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินคุณภาพของผลการดำเนินงาน และช่วยในการตัดสินใจอนาคตของการดำเนินงานหรือโครงการว่าควรยุติ ขยายงาน หรือปรับการดำเนินงานอย่างไรต่อไป

การประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลสรุปต่างมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ทั้งคู่เป็นขั้นตอนที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน แต่ต่างกันที่ช่วงเวลาของการดำเนินงาน การประเมินความก้าวหน้าจะกระทำในระหว่างที่กำลังมีการดำเนินงานหรือโครงการ และให้ข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน ทำให้การปฏิบัติงานดำเนินงานไปตามแผนงานที่กำหนด ส่วนการประเมินผลสรุปจะกระทำหลังจากการปฏิบัติงานสิ้นสุดลงแล้วและข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจอนาคตของโครงการ

2. ช่วงเวลาของการประเมินผล

การประเมินผลเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นช่วงใดของการปฏิบัติงาน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

2.1 การประเมินผลก่อนการดำเนินงาน เช่น การประเมินผลนักเรียนก่อนการเรียน การสอน เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน วิธีการประเมินที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้แก่ การประเมินบริบท (context evaluation) หรือการประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการปฏิบัติงาน

2.2 การประเมินผลระหว่างการดำเนินงาน เช่น การประเมินผลนักเรียนระหว่างที่กำลังมีการเรียนการสอนอยู่ เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงาน การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) หรือการประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้

2.3 การประเมินผลหลังสิ้นสุดการดำเนินงาน เช่น การประเมินผลเพื่อตัดสินการเลื่อนขั้นของนักเรียน การประเมินผลสรุป (summative evaluation) หรือการประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้

3. ผู้ทำการประเมินผล

3.1 การประเมินผลโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เรียกว่า การประเมินผลภายใน (internal evaluation) มีข้อดีที่ผู้ประเมินมีความรู้ในบริบทของตนเองมากกว่าผู้อื่น จึงน่าจะมองตนเองได้ดีกว่าผู้อื่น แต่อาจมีข้อจำกัดที่ผู้ประเมินอาจจะไม่ใช่มืออาชีพ กระบวนการประเมินอาจทำได้ไม่รอบด้านหรือใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม และมักจะมีจุดอ่อนที่โต้เถียงกันเสมอเกี่ยวกับความลำเอียงหรืออคติในการประเมิน เนื่องจากผู้ประเมินตนเองอาจให้ข้อมูลที่ลำเอียงเข้าหาตนเอง อย่างไรก็ตาม หากสามารถจัดปัญหานี้ได้ การประเมินตนเองหรือการประเมินผลภายในก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานเพราะเป็นการทำงานที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทำให้ได้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ในการพัฒนาการทำงาน

3.2 การประเมินผลโดยบุคลากรภายนอกที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือสิ่งที่ถูกประเมิน แต่มีความชำนาญในวิชาชีพของการประเมิน เรียกว่าการประเมินผลภายนอก (external evaluation) ผลการประเมินมาจากกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ในการประเมินซึ่งเป็นที่เชื่อกันว่าให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และมีความเป็นกลาง แต่ก็อาจมีข้อจำกัดในด้านความครอบคลุมครบถ้วนของสิ่งที่ถูกประเมิน รายละเอียดของข้อมูลที่จะใช้ในการปรับปรุงการทำงานอาจจะน้อยกว่าการประเมินผลภายใน เพราะผู้ประเมินภายนอกจะเข้าใจในบริบทของหน่วยงานที่ถูกประเมินน้อยกว่าบุคคลที่อยู่ภายใน และเป็นการประเมินที่เน้นผลภาพรวมในการดำเนินงานของหน่วยงาน ภายใต้ช่วงเวลาที่คณะผู้ประเมินได้เข้าไปทำการประเมิน

4. สิ่งที่ถูกประเมิน

4.1 การประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบสภาพการดำเนินงานของหน่วยงานว่ายังมีจุดใดบ้างที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล เพื่อให้สามารถวางแผนการดำเนินงานได้สอดคล้องและสนองความต้องการของหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้อง เป็นการประเมินเพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติการหรือดำเนินโครงการใด ๆ

4.2 การประเมินปัจจัยเข้า (input evaluation) เป็นการประเมินตัวป้อนที่ใช้ในการดำเนินงาน เช่น บุคลากร สถานที่ งบประมาณ ซึ่งทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานและเป็นการเตรียมความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานต่อไป

4.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในการทำงาน ทำให้มีข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายดียิ่งขึ้นก่อนที่การดำเนินงานจะสิ้นสุด

4.4 การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินผลสิ่งที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินงานสิ้นสุดว่าบรรลุผลตามเป้าหมายดียิ่งขึ้นก่อนที่การดำเนินงานจะสิ้นสุด

4.5 การประเมินผลกระทบ (impact evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นภายหลังการดำเนินงาน แต่สิ่งที่ประเมินเป็นผลซึ่งอาจไม่ได้คาดหมายมาก่อน และเป็นไปทั้งผลทางบวกและทางลบ

ประโยชน์ของการประเมินผล

1. ทำให้ข้อมูลช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ
2. ทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานว่าบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด
3. ทำให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการวางแผนหรือพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดมากยิ่งขึ้น
4. ทำให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจขนาดของโครงการ หน่วยงาน หรือการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ความหมายของการประเมินผลภายในและการประเมินผลภายนอก

การประเมินผลภายใน (internal evaluation) คือกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง (self-evaluation) และควรทำเป็นกิจกรรมหนึ่งในขั้นตอนการ

ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ลักษณะสำคัญของการประเมินผลภายในของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเอง และพร้อมที่จะได้รับตรวจสอบจากการประเมินภายนอกอีกด้วย

การประเมินผลภายนอก (external evaluation) คือ กระบวนการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงานซึ่งกระทำโดยกลุ่มบุคคลที่เป็นนักประเมินโดยอาชีพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของหน่วยงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานและนำไปสู่การรับรองคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงานว่าได้มาตรฐานหรือไม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : บทนำ 1-5)

ความสำคัญและจำเป็นของการประเมินตนเอง

1. เพื่อทราบจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง
2. เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงานของตนเอง
3. เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากชุมชน
4. เพื่อรายงานผลการประเมินให้สาธารณชนทราบ และได้ข้อมูลที่ช่วยในการวางแผนพัฒนาหน่วยงานต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน

การประเมินผลเป็นกระบวนการที่เริ่มมีการดำเนินการมานับเป็นร้อยปี แต่ศาสตร์ด้านการประเมินผลได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังในช่วง 50-60 ปีนี้ พัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับการประเมินผลเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การนิยามว่าการประเมินผลเป็นเพียงการทดสอบผู้เรียน ต่อมาแนวคิดของการประเมินเปลี่ยนเป็นการประเมินผลที่ยึดวัตถุประสงค์ของการทำงานกับผลการปฏิบัติงานจริงเพื่อสะท้อนความสำเร็จของการทำงาน การประเมินเพื่อนำไปสู่การรับรองวิทยฐานะ การประเมินผลที่เน้นการให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร การประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของงานหรือสิ่งที่ถูกประเมิน การประเมินที่มุ่งเน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจุดเน้นอยู่ที่ผู้ใช้ผลการประเมินหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การประเมินแบบมีส่วนร่วมที่ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจที่สนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานหรือโครงการเป็นผู้ทำการประเมินด้วยตนเอง โดยมีนักประเมินอาชีพเป็นผู้คอยให้การช่วยเหลือ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2538)

หลักการที่ใช้ในการพัฒนาระบบการประเมินผลภายใน

หลักการที่นำมาใช้ในการพัฒนาแบบการประเมินผลภายใน คือวงจรการทำงานแบบ PDCA ซึ่งวรภัทร์ ภูเจริญ (2541) กล่าวว่าการทำงานที่เป็นระบบ คือการทำงานที่เป็นแบบวงจร PDCA และมีการเขียนการทำงานนั้นเป็นลายลักษณ์อักษร มีหลักฐานการทำงานให้ตรวจสอบได้ เป็นวงจรการทำงานที่ค้นพบโดย Edward Demming ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปรับปรุงการทำงาน (Action) โดยจะมีการตรวจสอบควบคู่ไปกับการทำงาน ทำให้เกิดการปรับปรุงการทำงานตลอดเวลา

การส่งเสริมสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประเมินผลภายใน

การพัฒนาระบบการประเมินภายใน จำเป็นต้องมีวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ในครั้งนี้ได้คำนึงถึงการเตรียมและพัฒนาบุคลากรที่จะรับผิดชอบในการประเมินผลภายในสถานศึกษาไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. การฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ด้านการประเมินผลภายใน เน้นการกำหนดเป้าหมายการฝึกอบรมที่ชัดเจน คัดเลือกวิทยากรที่มีคุณภาพ และจัดทำคู่มือในการฝึกอบรม
2. การจัดทำคู่มือการประเมินผลภายใน ซึ่งมีทั้งหมด 4 เล่ม เล่มที่ 1 เป็นแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการประเมินผลภายในและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการตั้งแต่การวางแผนการประเมินจนถึงขั้นการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ส่วนเล่มที่ 2-4 เป็นตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน กระบวนการ และปัจจัย
3. การนิเทศ เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคลากรในสถานศึกษาโดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม แบบเสริมพลังอำนาจ โดยพยายามให้คณะทำงานในสถานศึกษาได้ทำงานเป็นทีมและช่วยตนเองให้ได้มากที่สุด

ขั้นตอนการประเมินผลภายใน ประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : บทนำ 1-8)

1. ศึกษาหรือกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นเป้าหมายของการประเมินผล
2. ตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านการประเมินผลภายใน ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้แก่ ชุมชน ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา ทั้งครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ นักเรียน และกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน

3. วางแผนการประเมินผลภายใน
  - 3.1 กำหนดเป้าหมายของการประเมิน
  - 3.2 กำหนดวิธีการประเมิน
  - 3.3 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
  - 3.4 วางแผนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ สรุปและรายงานผล
4. ลงมือทำการประเมินผล
5. กระตุ้นกำกับการประเมินผลให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้
6. รายงานผลการประเมิน สรุปจุดแข็งและจุดด้อยของสถานศึกษาและเผยแพร่ให้

ผู้เกี่ยวข้องทราบ

7. วางแผนการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาในส่วนที่เป็นจุดด้อย
8. ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแนวทางที่เลือกใช้
9. ตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลหรือไม่ ซึ่งเป็นการย้อนกลับไปทำงานตามขั้นตอนที่ 3-9 ใหม่

มาตรฐานของการประเมินผลภายใน

การดำเนินการประเมินผลภายใน จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่ได้มาตรฐาน ซึ่งผู้ประเมินต้องออกแบบการประเมินให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (Stufflebeam, 1998 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : บทหน้า 1-9)

1. มาตรฐานด้านประโยชน์จากการประเมิน (Utility Standard)

ผลการประเมินต้องให้ข้อมูลตรงตามที่ใช้ผลการประเมินอย่างรู้ (ได้แก่ นักเรียน ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น) และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้จริง โดยเฉพาะถ้าสามารถให้ข้อมูลช่วยในการปรับปรุงตนเองได้ในระดับบุคคล (นักเรียน ครู ผู้บริหาร) ก็จะยิ่งเป็นประโยชน์มากขึ้น

2. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard)

วิธีการที่ใช้ในการประเมินจะต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง ประหยัด คุ่มค่า และเหมาะสม

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard)

วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน เช่น ไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายกับผู้ให้ข้อมูล

4. มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard)

วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องมีความถูกต้อง ให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินต้องสามารถวัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด แหล่งผู้ให้ข้อมูลเชื่อถือได้ ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง วิธีการวิเคราะห์และการเสนอผลการประเมินถูกต้อง และมีความเป็นปรนัยของผลการประเมิน

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการมีการทำงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนการทำงาน (Plan) การปฏิบัติงานตามแผน (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปรับปรุงการทำงาน (Action) หรือเรียกย่อ ๆ ว่า วงจรการทำงานแบบ PDCA ซึ่งในขั้นตอนการตรวจสอบการทำงาน (Check) นี้ก็ยังมีวงจรการทำงานที่เป็นแบบ PDCA คือ มีการวางแผนการประเมิน การลงมือทำการประเมิน การตรวจสอบผลการประเมิน และการแก้ไขปรับปรุงผลการดำเนินงานหลังจากรู้ผลการประเมินว่ามีจุดบกพร่องในเรื่องใด โดยมีลักษณะสำคัญคือต้องเป็นระบบที่ยึดติดอยู่กับการทำงานปกติ ไม่ใช่แยกส่วน มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของการทำงานปกติในสถานศึกษา และพิจารณาความสำเร็จของการดำเนินการประเมินผลภายในจากเกณฑ์ 4 ประการ คือ 1) ด้านประโยชน์จากการประเมิน 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านความเหมาะสม และ 4) ด้านความถูกต้อง นอกจากนี้ได้มีการพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนของประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการทั้งต่อโรงเรียน ต่อนักเรียน และผู้ปกครอง และต่อตนเอง ความต่อเนื่องของระบบการประเมินผลภายในโรงเรียน เจตคติของบุคลากรในโรงเรียน และระดับความสำเร็จของผลการดำเนินงานที่โรงเรียนคั้นหมายาวได้รายงานผลไว้ในเอกสารรายงานผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะนิเทศและติดตามความก้าวหน้าในการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทายาว โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะเวลาประมาณ 8 เดือน คือตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงกันยายน 2542 ในลักษณะดังนี้

1. ให้คำปรึกษาหรือให้ข้อเสนอแนะตามที่โรงเรียนเสนอขอ
2. ศึกษาข้อมูลการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลภายในของโรงเรียน ให้การนิเทศและศึกษาติดตามสภาพการประเมินผลภายในในประเด็นดังนี้

2.1 สภาพการประเมินผลภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนและสภาพการทำการประเมินผลภายในก่อนเข้าโครงการ และความสำเร็จของการประเมินผลภายในของโรงเรียน

2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลภายในของโรงเรียน

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการประเมินผลภายในของโรงเรียน

วิธีการนิเทศ

ผู้วิจัยได้ทำการนิเทศโรงเรียนใน 2 ลักษณะ คือ

1. การนิเทศรวม

เป็นการนิเทศโดยจัดประชุมคณะกรรมการของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานครทุกแห่ง เพื่อรายงานความก้าวหน้าและเสนอผลงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง จำนวน 7 ครั้ง และให้สถานศึกษาทั้ง 7 แห่ง (รวมโรงเรียนเครือข่าย 1 แห่ง) รับผิดชอบที่ผลัดเปลี่ยนเป็นเจ้าของสถานที่จัดการประชุม ดังกำหนดการดังนี้

ครั้งที่ 1	14 พฤษภาคม 2542	โรงเรียนวัดพลับพลาชัย
ครั้งที่ 2	19 มิถุนายน 2542	โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ
ครั้งที่ 3	10 กรกฎาคม 2542	โรงเรียนคันทายาว
ครั้งที่ 4	31 กรกฎาคม 2542	โรงเรียนแย้มสอาด
ครั้งที่ 5	21 สิงหาคม 2542	โรงเรียนคลองหนองใหญ่
ครั้งที่ 6	11 กันยายน 2542	โรงเรียนพระรามหกเทคโนโลยี (โรงเรียนเครือข่าย)
ครั้งที่ 7	18 กันยายน 2542	โรงเรียนพณิชยการธนบุรี

วิธีการนิเทศในลักษณะนี้ เป็นวิธีการกระตุ้นให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีความกระตือรือร้นที่จะประเมินผลภายในในแต่ละชั้นตอนอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยได้เรียนรู้จากสถานศึกษาอื่น ๆ ได้เห็นตัวอย่างทั้งในลักษณะที่ควรปฏิบัติตามและควรหลีกเลี่ยง ซึ่งนับเป็นบทเรียนที่เป็นประโยชน์แก่สถานศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษาจะได้รับฟังข้อคิดเห็นและคำแนะนำจากนักวิจัยในพื้นที่ทุก ๆ ท่านด้วย

2. การนิเทศเฉพาะโรงเรียน

ในช่วงแรกของการนิเทศ ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาถึงธรรมชาติของโรงเรียนว่าต้องการได้รับการนิเทศในลักษณะใด ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องการให้การนิเทศเกิดจากความต้องการของโรงเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งถ้าในกรณีที่โรงเรียนสามารถดำเนินการเองได้จะถือได้ว่าเป็นความภูมิใจที่โรงเรียนสามารถพัฒนาระบบการประเมินผลภายในโรงเรียนได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงนิเทศในลักษณะที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด

ลักษณะการนิเทศของผู้วิจัยจึงมีอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะดังนี้

2.1 การนิเทศผ่านแกนนำ ลักษณะนี้เป็นลักษณะที่ใช้มากที่สุด เพราะผู้วิจัยจะคุ้นเคยกับแกนนำของโรงเรียนตั้งแต่เริ่มโครงการ ประกอบกับทุกครั้งที่มีผู้วิจัยดำเนินเทศการดำเนินงาน มักจะได้พบกับแกนนำของโรงเรียนเป็นประจำ สำหรับการนัดหมายการนิเทศจึงติดต่อผ่านแกนนำของโรงเรียนทุกครั้ง

2.2 การนิเทศแก่ครูที่ลงมือทำจริงโดยนิเทศเป็นกลุ่ม ลักษณะนี้ผู้วิจัยได้ใช้เป็นบางครั้ง เนื่องจากโรงเรียนได้แต่งตั้งครูอีกหลายท่านเป็นคณะกรรมการประเมินผลภายใน ในแต่ละมาตรฐาน ดังนั้น การนิเทศจึงมีลักษณะเป็นการนิเทศกลุ่ม

2.3 การนิเทศแก่ครูที่ลงมือทำจริงโดยนิเทศเป็นรายบุคคล ลักษณะนี้ผู้วิจัยได้ใช้เป็นบางครั้ง เช่นเดียวกับลักษณะที่ 2 การนิเทศในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเมื่อการดำเนินการเกิดปัญหาเฉพาะในแต่ละมาตรฐาน จึงมีการนิเทศเฉพาะผู้ที่รับผิดชอบเท่านั้น

ผู้วิจัยได้ใช้การนิเทศใน 3 ลักษณะ อย่างสม่ำเสมอเดือนละ 2 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 8 ครั้ง โดยการนิเทศทุกครั้งมีลักษณะเป็นทางการ (formal) กล่าวคือ ผู้วิจัยจะติดต่อนัดหมายกับแกนนำของโรงเรียน ด้วยการโทรศัพท์นัดหมายล่วงหน้าทุกครั้ง เพราะผู้วิจัยต้องการให้การนิเทศแต่ละครั้งเกิดประโยชน์สูงสุด คือบุคลากรในโรงเรียนมีเวลาร่างและพร้อมที่จะพบกับผู้วิจัย โดยเน้นว่าการนิเทศไม่ใช่การจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์มากกว่า และที่สำคัญคือเกิดจากความต้องการของโรงเรียน เป็นที่น่าสังเกตว่าการนิเทศมักเกิดขึ้นในช่วงสัปดาห์ก่อนการนิเทศรวมแต่ละครั้ง เพราะมีจุดประสงค์สำคัญคือ ให้ผู้วิจัยได้นิเทศผลงานที่จะนำเสนอในที่ประชุมของการนิเทศรวมก่อน เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขผลงานให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แล้ว เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ซึ่งมีการศึกษาในสถานศึกษานำร่องอีก 30 แห่งทั่วประเทศ ดังนั้นจึงมีการประชุมคณะทำงานเป็นระยะ ๆ ตลอดการดำเนินการวิจัย เป็นจำนวน 5 ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ 1	10 กุมภาพันธ์ 2542	กำหนดแผนการปฏิบัติงาน
ครั้งที่ 2	23 เมษายน 2542	รายงานความก้าวหน้าของการดำเนินการ สรุปปัญหาและวางแผนแก้ปัญหา
ครั้งที่ 3	11 มิถุนายน 2542	รายงานความก้าวหน้าและวางแผนการประชุมผู้บริหารสถานศึกษาในวันที่ 12 มิถุนายน 2542
ครั้งที่ 4	2 สิงหาคม 2542	รายงานความก้าวหน้า สรุปปัญหาต่าง ๆ และกำหนดรูปแบบของแบบรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report)
ครั้งที่ 2	23 กันยายน 2542	สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการนิเทศโรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. **การสังเกต** ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (nonparticipant observation) โดยผู้วิจัยทำการสังเกตด้วยการใช้กรอบการสังเกตของ Lofland (1971 อ้างถึงใน นิศา ชูโต, 2540: 96-97) คือแยกย่อยพฤติกรรมออกเป็น ศูนย์กลางของการสังเกตตั้งแต่เล็กไปหาใหญ่ เริ่มตั้งแต่การกระทำ (acts) กิจกรรม (activities) ความหมาย (meaning) การมีส่วนร่วม (participation) ความสัมพันธ์ (relationship) และสถานที่ (settings)

ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนของการดำเนินงานของโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การวางแผนการประเมินผลภายใน การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบแต่ละมาตรฐาน การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลภายใน การเลือกใช้ประเภทของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การให้ประโยชน์จากผลการประเมิน

2. **การสัมภาษณ์** ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) และแบบพูดคุยอย่างกันเอง (casual interview) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

2.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) ผู้วิจัยใช้ในกรณีค้นหาข้อมูลเฉพาะเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ลักษณะนี้กับบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key information) ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน และแกนนำของโรงเรียน

2.2 การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ ผู้วิจัยใช้ในกรณีที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์พูดคุยแสดงความรู้สึกได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ลักษณะนี้กับบุคลากรทุกกลุ่มในโรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ เป็นต้น

2.3 การสัมภาษณ์แบบตะล่อมกลมกล่อม (probe) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อล้วงความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีนี้กับบุคลากรทุกกลุ่มในโรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ เป็นต้น

3. การสอบถาม ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะต่าง ๆ ต่อการพัฒนากระบวนการประเมินผลภายในของโรงเรียน ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ตอบอย่างอิสระ แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนและแกนนำของโรงเรียน จำนวน 11 ข้อ ประกอบด้วย คำถามในลักษณะให้แสดงความรู้สึกครั้งแรกเมื่อรับทราบว่าเป็นโรงเรียนได้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในโครงการ การมีส่วนร่วมในโครงการ ความรู้สึกขณะดำเนินโครงการ และความรู้สึกเมื่อโครงการสิ้นสุดลง ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการทั้งต่อโรงเรียน ต่อนักเรียน และต่อตัวเอง ความต่อเนื่องของการประเมินผลภายในของโรงเรียน การปรับปรุงวิธีดำเนินการประเมินผลภายในโรงเรียนในภาคการศึกษาหรือปีการศึกษาต่อไป บทเรียนที่ได้รับจากการเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง และข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนอื่นที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนนำร่อง

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามของครูในโรงเรียน ที่ไม่ใช่ผู้บริหารโรงเรียนและแกนนำของโรงเรียน จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วยคำถามในลักษณะที่เหมือนกับฉบับที่ 1 เฉพาะในส่วนของการให้แสดงความรู้สึกครั้งแรกเมื่อรับทราบว่าเป็นโรงเรียนได้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในโครงการ การมีส่วนร่วมในโครงการ ความรู้สึกขณะดำเนินโครงการ และความรู้สึกเมื่อโครงการสิ้นสุดลง รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการทั้งต่อโรงเรียน ต่อนักเรียน และต่อตัวเอง และความต่อเนื่องของการประเมินผลภายในของโรงเรียน

4. การวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ และตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของข้อมูลของโรงเรียน ได้แก่

4.1 เอกสารรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินการประเมินผลภายในของโรงเรียน ที่กำหนดให้ส่ง 3 ครั้ง ในเดือนเมษายน พฤษภาคม และกรกฎาคม 2542

4.2 เอกสารรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) ที่โรงเรียนจัดทำ
หลังจากประเมินตนเองเรียบร้อยแล้ว

4.3 เอกสารรายงานผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในที่โรงเรียนจัดทำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ และใช้ค่าร้อยละสำหรับข้อมูลเชิง
ปริมาณ และนำมาสังเคราะห์ด้วยกันโดยสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายใน

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะขอนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สภาพการทำการประเมินผลภายในโรงเรียนคันทนายาว ประกอบด้วย
  - 1.1 สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ
  - 1.2 สภาพการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ
  - 1.3 ความสำเร็จของการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน
2. ปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลภายในของโรงเรียน
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน

1. สภาพการทำการประเมินผลภายในโรงเรียนคันทนายาว

การพิจารณาสภาพการทำการประเมินผลภายในโรงเรียนคันทนายาว ประกอบด้วย การพิจารณา 3 ส่วนคือ

1.1 สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ

จากการสังเกต สัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียน พบว่า สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการเป็นไปอย่างประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการขยายจำนวนนักเรียน สภาพแวดล้อม และบรรยากาศ และการเริ่มจัดระบบการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยมุ่งกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และการมอบหมายงาน การแบ่งงานให้เสมอภาคกัน โดยคำนึงถึงความสามารถและความถนัดในการทำงาน และได้มีการเริ่มสร้างระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษาด้วยตนเอง แต่ทั้งนี้ยังมีปัญหาในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพของการจัดการศึกษายังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนานักเรียนได้ตามความต้องการ โดยโรงเรียนได้ประมวลสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาของโรงเรียนไว้ดังนี้

1.1.1 การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา

เนื่องจากทางโรงเรียนมีความตั้งใจและพยายามที่จะจัดบริการตามความต้องการของชุมชนในการเปิดระดับอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ให้ได้จำนวนตามที่ชุมชนมีความประสงค์ จึงจำเป็นต้องจัดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องเรียนเพิ่มจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อีกห้องละ 5-9 คน เพราะไม่สามารถจะขยายห้องเรียนได้ เนื่องจากไม่มีบุคลากรในการสอน จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2542 อาจจะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเพราะจำนวนนักเรียนแต่ละห้องมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.1.2 การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา

1) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2541 มีนักเรียนที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมในระดับก่อนประถม ประมาณ ร้อยละ 40 เนื่องจากในปีการศึกษาที่ผ่านมาโรงเรียนไม่สามารถจะรับนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาได้มากเพราะการขาดแคลนบุคลากร และประกอบกับผู้ปกครองไม่ได้ส่งให้เด็กได้เรียนในระดับก่อนประถมศึกษา เพราะอาจจะยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

2) คุณภาพของผู้เรียน

2.1) ความรู้ ความสามารถ ในทักษะภาษาไทยพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านจับใจความ เขียนหนังสือผิดมาก ลายมือไม่สวย

2.2) ความรู้ ความสามารถด้านทักษะคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านจับใจความ โจทย์ปัญหา ความเข้าใจเกี่ยวกับโจทย์ปัญหาและทักษะทางการคิดคำนวณยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2.3) นักเรียนขาดทักษะกระบวนการเรียนรู้และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

2.4) นักเรียนให้ความสนใจต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองน้อยมาก ไม่สนใจต่อการเข้าห้องสมุดและค้นคว้าหาความรู้โดยเฉพาะในระดับชั้น ป.3 -ป.6

2.5) นักเรียนขาดระเบียบวินัยในตนเอง

2.6) นักเรียนไม่รักการทำงานและขาดขั้นตอนการทำงานตลอดทั้งไม่รับผิดชอบในการทำงาน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนชาย

2.7) นักเรียนมีปัญหาด้านการท่องจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ทำให้ส่งผลต่อการเรียนและการแปลเนื้อเรื่องภาษาอังกฤษไม่ได้ใจความที่ถูกต้อง

1.1.3 คุณภาพของบุคลากร

1) ครูมีภาระงานมากต้องรับผิดชอบ ด้านการเรียนการสอนเป็นจำนวนคนละ 21-24 ชั่วโมง งานกิจการนักเรียนและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย อันเป็นการเพิ่มภาระงานทำให้ครูมีเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การติดตามดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การเตรียมการสอนลดลง ตลอดทั้งในปัจจุบันสภาพปัญหา นักเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งครูต้องใช้เวลาให้กับนักเรียนกลุ่มนี้เพิ่มขึ้น

2) ขาดแคลนครูจบเอกอนุบาล ครูกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ครูกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ(งานเกษตร) จึงจำเป็นต้องนำครูที่ไม่ถนัดมาสอนในกลุ่มวิชาดังกล่าว

1.1.4 ประสิทธิภาพทางการศึกษา

1) อัตราการเข้าชั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงมาก ในปีการศึกษา 2541 อัตราการเข้าชั้นร้อยละ 23.71 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการไม่ผ่านการเรียนชั้นก่อนประถมศึกษา ระดับสติปัญญาของนักเรียนและนักเรียนขาดเรียนเป็นประจำถึง 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.24 ซึ่งเกิดจากสภาพปัญหาการขาดเรียนเป็นประจำ และการไม่มาเรียนตลอดปี และระดับสติปัญญาของนักเรียนซึ่งรวมเฉลี่ยการเข้าชั้น ป.1 – ป.6 ร้อยละ 11.05

2) ในอัตราการเข้าชั้นมีนักเรียนที่ไม่มาเรียนตลอดปีการศึกษาจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 5.66 เพราะสภาพครอบครัวที่ประกอบอาชีพไม่เป็นหลักแหล่ง ครอบครัวแตกแยก และการไม่เอาใจใส่ของผู้ปกครอง โดยโรงเรียนติดตามไม่ได้เพราะไม่พบบ้าง ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองบ้าง ทั้งนี้อัตราการเข้าชั้นเฉพาะนักเรียนที่มาเรียนจึงมีอัตราตก ร้อยละ 5.39

1.1.5 การจัดสรรงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณ เพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนยังไม่เหมาะสม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา

1.1.6 สภาพปัญหาของชุมชน

1) ชุมชนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่มีขีดจำกัดด้านที่อยู่อาศัยจึงเกิดปัญหา ด้านการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นประจำ ทำให้เกิดปัญหาด้านการย้ายออกและย้ายเข้าในระหว่างปีการศึกษา ส่งผลต่อการเรียนอย่างไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งปัญหาการปรับตัวของนักเรียนด้วย

2) สภาพครอบครัวแตกแยกเพิ่มขึ้น บิดามารดาต้องไปประกอบอาชีพที่อื่น ไม่ได้อยู่กับครอบครัว นักเรียนต้องอยู่กับญาติซึ่งได้รับการเอาใจใส่ดูแลลดลง ส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาด้านการเรียน ด้านพฤติกรรม ความก้าวร้าว ด้านบุคลิกภาพ และปัญหาการขาดเรียน

3) ผู้ปกครองทำงานนอกบ้าน โดยไปทำงานแต่เช้าและกลับมืดทำให้นักเรียนขาดการดูแลในด้านการไป – กลับโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดเรียน หนีเรียนเพิ่มขึ้น

4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างรายได้ไม่แน่นอน ทางโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือนักเรียนหรือชุมชนมากกว่าที่โรงเรียนจะให้ชุมชนช่วยเหลือ

1.2 สภาพการทำกรประเมินผลภายในของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้บริหารท่านอื่น ๆ พบว่า สภาพการประเมินผลภายในโรงเรียนคั่นนายวาทก่อนเข้าโครงการ ใช้วิธีการดังนี้

1.2.1 ผู้บริหารใช้วิธีการนิเทศภายในโรงเรียน

1.2.2 โรงเรียนอยู่ระหว่างการเริ่มใช้การประเมินผลภายในตามเกณฑ์มาตรฐานของ

1.2.3 ได้รับการติดตามผลการประเมินผลภายในตามเกณฑ์มาตรฐานของ

กรุงเทพมหานครจากสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

1.2.4 ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ชี้แจงแก่ครูในโรงเรียนในเรื่องการประเมินมาตรฐานใน

โรงเรียนประถมศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนได้เข้าประชุมเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

ซึ่งจัดโดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ในส่วนของบรรยากาศของโรงเรียนเกี่ยวกับการประเมินภายใน พบว่าครูเริ่มตระหนัก และให้ความสนใจต่อการประเมินผลภายในโรงเรียนพอสมควร บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู กรรมการศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน รวมทั้งงบประมาณสนับสนุน มีความพร้อมสำหรับการประเมินผลภายใน

1.3 ความสำเร็จของการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน

ความสำเร็จของการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนายาว เกิดขึ้นได้จาก ขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.3.1 เบื้องหลังการเข้าร่วมเป็นสถานศึกษานำร่อง

จากข้อมูลในรายงานผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของโรงเรียน คันทนายาว จะได้ว่า โรงเรียนคันทนายาวได้เป็นโรงเรียนนำร่องจากขั้นตอนดังนี้

1) ผู้อำนวยการโรงเรียน(นางสาวสุมณฑา พงษ์มาลา) และผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน(นายกมลศักดิ์ ศรีอรุณ) เข้ารับการอบรม "แนวทางการประเมินผลภายใน : กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาไทย" เมื่อวันที่ 19 – 20 ตุลาคม 2541 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และในการอบรมครั้งนี้ ได้ให้โรงเรียนที่เข้าอบรมสมัครร่วมในโครงการประเมินผลภายใน ซึ่งโรงเรียนคันทนายาวได้แจ้งความประสงค์ขอเข้าร่วมโครงการไว้ในแบบสอบถาม

2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีหนังสือถึงผู้อำนวยการในโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียนคันทนายาว

3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีหนังสือเชิญโรงเรียนคันทนายาวเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง และเชิญเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "เทคนิควิธีการประเมินผลภายในตามมาตรฐานการศึกษา" เมื่อวันที่ 11 – 15 กุมภาพันธ์ 2542 โดยโรงเรียนคันทนายาวได้ส่งผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน(นางสุนัน ธรรมสุทธิโรจน์) นายอาคม ภูขาว และนางสาวเนาวรัตน์ สังข์รอด เข้าร่วมการอบรมครั้งนี้

จากเบื้องหลังของการเข้าร่วมเป็นสถานศึกษานำร่องดังกล่าว โรงเรียนคันทนาเยาว์จึงได้มีวิธีการสำหรับการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ดังนี้

1.3.2 จุดเริ่มต้นที่ยิ่งใหญ่

ถือได้ว่าเป็นระยะที่มีความสำคัญมากที่สุด กล่าวคือ ภายหลังจากบุคลากรทั้ง 3 ท่านของโรงเรียนคันทนาเยาว์ได้กลับจากการเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการพร้อมเอกสารคู่มือการประเมินผลภายในจำนวน 4 เล่ม และภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าโครงการวิจัย งานได้หยุดชะงักลงระยะหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากอยู่ในระหว่างใกล้สอบปลายภาคเรียนที่ 2

จากนั้น เมื่อการสอบปลายภาคผ่านไป การทำงานได้เริ่มต้นขึ้น บุคลากรทั้ง 3 ท่าน กำลังคิดหาจุดเริ่มต้นให้แก่โรงเรียนคันทนาเยาว์ แต่เมื่อท่านผู้อำนวยการโรงเรียนได้ศึกษาเอกสารคู่มือการประเมินผลภายในทั้ง 4 เล่มแล้ว ท่านมีแนวความคิดว่า ถ้าเราเริ่มต้นที่การประเมินผลภายในเพียงเรื่องเดียวจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสานสัมพันธ์กับเรื่องอื่น และครูในโรงเรียนอาจจะไม่เข้าใจและอาจคิดว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ดังนั้น จึงได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ "การดำเนินงานภายในโรงเรียนคันทนาเยาว์ ประจำปี 2542 - 2544" แก่ครูในโรงเรียน ในระหว่างวันที่ 25 - 27 มีนาคม 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในโครงสร้างขององค์การ ขอบข่ายของงานภายในโรงเรียน และได้มีส่วนร่วมระดมความรู้ ความคิด และกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้ได้

- 1) ธรรมนูญโรงเรียน
- 2) แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ปีการศึกษา 2542 - 2544
- 3) คู่มือปฏิบัติงานของครู
- 4) คู่มือประเมินผลภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยตารางกำหนดการ

ประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ปฏิทินปฏิบัติงานและเครื่องมือการประเมิน

โดยรายละเอียดในแต่ละส่วนสอดคล้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการประเมินผลภายในที่สอดคล้องกับจุดเน้นที่ระบุไว้ในธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน รายละเอียดดังภาคผนวก ข

1.3.3 การดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด

โรงเรียนคันทนาเยาว์ได้ดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ในโครงการ ดังนี้

- 1) ตั้งคณะกรรมการประเมินผลภายในโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มผู้เรียน กลุ่มกระบวนการ และกลุ่มปัจจัย กลุ่มละ 15 คน โดยมีหลักเกณฑ์การแบ่งกลุ่มและการปฏิบัติงานดังนี้

1.1) แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้ช่วยผู้อำนวยการกลุ่มละ 1 คน เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา

1.2) แต่ละกลุ่มประกอบด้วยครูที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกลุ่มละ 1 คน

แต่ละกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ คือ

1.2.1) ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐาน และตัวบ่งชี้แต่ละด้าน

1.2.2) กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่จะประเมินผลภายใน
ในระยะเวลา 3 ปีการศึกษา

1.2.3) กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานทางการประเมินผล

1.2.4) กำหนดเครื่องมือและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

1.2.5) ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการเก็บข้อมูล

1.2.6) วิเคราะห์ข้อมูล

1.2.7) จัดทำแบบสรุปและรายงาน

รูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลภายในของโรงเรียน

นำเสนอด้วยแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนา

2) ศึกษาและรายงานสภาพการดำเนินงานของตนเอง โดยได้ศึกษาข้อมูล 3

ส่วน ได้แก่

2.1) ความต้องการ/ความคาดหวังของชุมชน จากคณะกรรมการการศึกษา และคณะกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียน

2.2) ความต้องการ/ความคาดหวังของผู้ปกครอง

2.3) สรุปผลการสอบปลายภาค และผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์

มาตรฐานของโรงเรียน

- 3) กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่จะประเมิน ซึ่งได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการที่โรงเรียนได้จัดขึ้น
- 4) สร้าง/ปรับเครื่องมือจากเอกสารคู่มือการประเมินผลภายใน โดยพิจารณาให้ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้เหมาะสมกับวัยวุฒิ และคุณวุฒิของผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ครู ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน รวบรวมและจัดพิมพ์เป็นร่างคู่มือการประเมินผลภายใน
- 5) เก็บข้อมูลตามแผนปฏิบัติงาน โดยแบ่งหน้าที่ตามคณะกรรมการแต่ละด้าน
- 6) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือแต่ละประเภท ทำให้ได้ผลการประเมินในแต่ละตัวบ่งชี้จากผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองตามความเหมาะสม
- 7) จากผลการประเมิน นำมาวิเคราะห์จุดอ่อน และจุดแข็งของโรงเรียน อย่างละเอียดในแต่ละมาตรฐานการศึกษา
- 8) สรุปเป็นแนวทางการแก้ไขจุดอ่อนของโรงเรียน ในลักษณะต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
- 9) โรงเรียนจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง (Self Study Report) เพื่อแสดงถึงผลการประเมินผลภายในของโรงเรียน

โรงเรียนคันทนายาวสามารถดำเนินการได้ตามแผนงานที่กำหนด จะมีล่าช้าอยู่บ้างในช่วงของการจัดพิมพ์เครื่องมือการประเมิน ทั้งนี้เนื่องจากเอกสารมีจำนวนมาก และมีการปรับแก้เพิ่มเติมเพื่อให้เครื่องมือมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในระหว่างการดำเนินงานโรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์แก่ผู้ปกครอง โดยการส่งสารของโรงเรียนถึงผู้ปกครองจำนวน 2 ฉบับ ประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงรายละเอียดของการดำเนินการประเมินผลภายในของโรงเรียน

1.3.4 ความสำเร็จที่เกิดขึ้น

การพิจารณาความสำเร็จของการดำเนินการประเมินผลภายในที่เกิดขึ้นของโรงเรียนคันทนายาว พิจารณาใน 5 ลักษณะ คือ

- 1) มาตรฐานของการประเมินผลภายใน ได้แก่ 1.1) ด้านประโยชน์ (Utility) 1.2) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) 1.3) ด้านความเหมาะสม (Propriety) และ 1.4) ด้านความถูกต้อง (Accuracy)

จากการนิเทศของผู้วิจัย เอกสารการรายงานผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของโรงเรียน และข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำให้ผู้วิจัยประเมินความสำเร็จของการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนายาวได้ดังนี้

1.1) ด้านประโยชน์จากการประเมิน โรงเรียนคันทนาเยาว์ได้ออกแบบการประเมินโดยกำหนดตัวบ่งชี้ของแต่ละมาตรฐานจากจุดเน้นในธรรมนูญโรงเรียน ดังนั้นผลที่ได้จากการประเมินจึงเป็นการตอบสนองการตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การรายงานผลการประเมินทำในลักษณะละเอียดเป็นรายคำถาม วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งทุกตัวบ่งชี้ และทุกแหล่งข้อมูล จึงแสดงให้เห็นถึงการเห็นความสำคัญของการนำผลการประเมินไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2) ด้านความเป็นไปได้ โรงเรียนคันทนาเยาว์ได้ดำเนินการในลักษณะการปฏิบัติจริง จะเห็นได้จากในระหว่างการดำเนินการครั้งนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการตั้งคณะกรรมการชุดย่อยเพิ่มขึ้น การหลอมรวมเครื่องมือ การนำเสนอตารางในรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเน้นความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงเป็นสำคัญ

1.3) ด้านความเหมาะสม โรงเรียนคันทนาเยาว์ออกแบบประเมินโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแหล่งข้อมูลเป็นสำคัญ เช่น การเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ที่ยังอ่านหนังสือไม่คล่อง หรือผู้ปกครองที่ไม่มีความรู้เพียงพอ

1.4) ด้านความถูกต้อง โรงเรียนได้มีการพัฒนาเครื่องมือให้เหมาะสมกับแหล่งข้อมูล ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลอย่างถูกต้อง อาจมีข้อผิดพลาดบ้างแต่โรงเรียนได้รับทราบและจะมีการปรับปรุงในการดำเนินการต่อไป

จากการประเมินความสำเร็จของโรงเรียนคันทนาเยาว์ โดยใช้เกณฑ์ทั้ง 4 ข้อ สรุปได้ว่า โรงเรียนคันทนาเยาว์มีการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในในระดับที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง คือ ถือว่าผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 ด้านอย่างครบถ้วน

2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน แกนนำของโรงเรียน และครูในโรงเรียนเกี่ยวกับโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในที่โรงเรียนเข้าร่วมในครั้งนี้ จำนวน 40 คน สรุปได้ดังนี้

2.1) ประโยชน์ต่อโรงเรียน

ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า โครงการนี้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งเป็นการสะท้อนผลการบริหารโรงเรียน
- 2) ทำให้ทราบทิศทางการทำงานที่ถูกต้องและชัดเจน

- 3) ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการประเมิน และทำให้เข้าใจการทำงานมากขึ้น
- 4) ทำให้โรงเรียนมีระบบการประเมินผลภายในที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2.2) ประโยชน์ต่อนักเรียนและผู้ปกครอง

ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า โครงการนี้มีประโยชน์ต่อนักเรียนและผู้ปกครองในลักษณะต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

- 1) นักเรียนได้รับทราบผลการประเมิน ทำให้ทราบจุดเด่นจุดอ่อนของตนเอง
- 2) นักเรียนได้รับความช่วยเหลือจากครู สำหรับคนที่มีผลการประเมินไม่ถึงเกณฑ์ และนักเรียนได้รับการส่งเสริมจากครู สำหรับคนที่มีผลการประเมินในระดับดี/ดีมาก
- 3) นักเรียนได้รู้จักและมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ประเมินครู และผู้บริหาร
- 4) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ กระจ่างหรืออัน กล้าแสดงความคิดเห็น
- 5) ทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของผลการประเมินและให้ความสนใจกับบุตรหลานมากขึ้น และพัฒนาบุตรหลานได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

2.3) ประโยชน์ต่อตัวเอง

ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเห็นว่าโครงการนี้มีประโยชน์ต่อตัวเองในลักษณะต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

- 1) มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลภายในชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้และพร้อมถ่ายทอดให้กับผู้อื่น
- 2) นำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้พัฒนาตนเอง ทำให้เห็นข้อบกพร่องของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
- 3) ได้พัฒนาและปรับปรุงการทำงานของตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การยอมรับตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานเป็นระบบ การทำงานเป็นทีม การตื่นตัวในการทำงาน อยู่เสมอ พัฒนาความคิดในด้านการวิจัย ฯลฯ

4) ในส่วนของผู้บริหาร จะได้นำความรู้ไปคิดวางแผนและแนว
ทางพัฒนางานให้หลากหลายมากขึ้น

3) ความต่อเนื่องของระบบการประเมินผลภายในโรงเรียน พบว่า
เมื่อพิจารณาในเรื่องความต่อเนื่องของระบบประเมินผลภายใน ข้อมูลที่
ได้จากแบบสอบถามจำนวน 40 ฉบับ สรุปความคิดเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเชื่อมั่นว่า
โรงเรียนคันทนาyawจะมีระบบการประเมินผลภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะ

- 1) เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
ที่จะนำไปสู่การประกันคุณภาพ
- 2) เป็นระบบที่ดี และเหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงงานในทุกด้าน
- 3) เป็นการปรับปรุงและพัฒนาจากตนเองเป็นสำคัญ
- 4) ครูมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการประเมินผล
ภายในจากการเข้าร่วมโครงการนำร่องมาแล้ว จึงเชื่อมั่นว่าระบบการประเมินผลภายในจะคงอยู่
ต่อเนื่องต่อไป

และที่สำคัญคือ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 37 คน จากจำนวนทั้งหมด
40 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5 ระบุว่าโรงเรียนคันทนาyawจะมีระบบการประเมินผลภายในต่อเนื่องได้
เพราะมีปัจจัยสำคัญคือผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำที่ดี มีการวางแผนการ
ทำงานเป็นที่มออย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดตามผล คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำเป็นอย่างดีแก่ครู
มีความรู้ความสามารถ มีแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการทำงานให้ดีขึ้น ไม่ซับซ้อน
สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ครูทุกคน และให้การสนับสนุนและทุ่มเทกับงานอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้บริหารโรงเรียนยังคงเป็นคนเดิม จะสร้างความมั่นใจได้ว่าระบบการประเมินผล
ภายในจะยังคงเกิดขึ้นในโรงเรียนคันทนาyawอย่างต่อเนื่องแน่นอน

4) เจตคติของบุคลากรในโรงเรียน

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถาม สรุปได้ว่า

4.1) ความรู้สึกครั้งแรกเมื่อทราบว่าโรงเรียนคันทนาyawเข้าร่วม

โครงการ

จากข้อมูลพบว่า มีทั้งความรู้สึกในด้านบวกและด้านลบ แต่ส่วน
ใหญ่เป็นความรู้สึกด้านบวก ได้แก่

- 1) ดีใจที่มีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการ และได้ทำงานโดยมีแนวทาง
จากคู่มือ และมีพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา
- 2) ภูมิใจที่โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็น
การแสดงถึงความพร้อมของโรงเรียน

- 3) ดีใจที่ผู้บริหารโรงเรียนเห็นการณ์ไกลกับการสมัครเข้าร่วมในโครงการ
- 4) ดีใจที่โรงเรียนมีโอกาสดำเนินการประเมินผลภายในก่อนโรงเรียนอื่น
- 5) คาดว่าโรงเรียนน่าจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้

ความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบผสมผสานกัน ได้แก่

- 1) ดีใจที่ได้เข้าร่วมโครงการ แต่คาดว่าจะต้องเหนื่อย
- 2) ยังไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการประเมินผลภายใน แต่จะพยายามศึกษาให้เข้าใจ
- 3) หนักใจมาก แต่ก็สบายใจเมื่อมีผู้อำนวยการโรงเรียนให้กำลังใจ และเชื่อมั่นว่าผู้อำนวยการจะนำไปสู่ความสำเร็จได้

ส่วนความรู้สึกด้านลบ ซึ่งมีเป็นส่วนน้อย ได้แก่

- 1) รู้สึกเฉย ๆ ไม่ทราบว่าจะทำไปทำไม และไม่แน่ใจว่าจะมีประโยชน์หรือไม่
  - 2) หนักใจ กังวลใจ เกรงว่าจะทำไม่ถูกต้อง ไม่แน่ใจและไม่ค่อยเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ
  - 3) ครูและบุคลากรยังไม่พร้อม เพราะไม่ค่อยมีความรู้
  - 4) กังวลใจเรื่องเวลาทำงาน เกรงว่าจะไม่สามารถแบ่งเวลาได้
- 4.2) ความรู้สึกขณะดำเนินโครงการ

จากข้อมูลพบว่า มีทั้งความรู้สึกในด้านบวกและด้านลบ แต่โดยส่วนใหญ่เป็นความรู้สึกด้านลบ ได้แก่

- 1) เป็นการเพิ่มภาระให้ครู ทำให้สอนไม่ค่อยเต็มที่
- 2) มีปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล การสร้างเครื่องมือ การตั้งเกณฑ์การประเมิน
- 3) เวลาค่อนข้างเร่งรัด และกระชั้นชิด ข้อมูลอาจเชื่อถือไม่ได้
- 4) ไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จึงไม่ค่อยเข้าใจ
- 5) ยุ่งยาก ซับซ้อน หน่วยงาน มีการประเมินพร้อมกันหลายด้าน

ความรู้สึกทางบวก ได้แก่

- 1) ทำให้มองเห็นตนเอง ได้พัฒนาตนเอง ทราบจุดเด่น จุดด้อย และได้ตื่นตัวในการทำงาน
- 2) ทำให้ทราบมุมมองของครู นักเรียน ผู้ปกครอง
- 3) ทำให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน
- 4) มีที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำตลอดเวลา

4.3) ความรู้สึกเมื่อโครงการสิ้นสุดลง

จากข้อมูลพบว่าส่วนใหญ่มีความรู้สึกทางบวก ได้แก่

- 1) ภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของการเข้าร่วมโครงการ
- 2) ควรทำต่อไปเพราะได้ประโยชน์ ทำให้มองเห็นตนเอง เห็นปัญหา และหาทางแก้ไข ได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์
- 3) สบายใจ ที่ประสบความสำเร็จ โลงอก และไม่เครียดเหมือนขณะดำเนินโครงการ

ความรู้สึกทางลบ ได้แก่

- 1) ต้องปรับปรุงการทำงานอีกหลายประการ
- 2) ผลที่ได้รับอาจไม่คุ้มค่ากับการทำงานของครู จึงไม่แน่ใจว่าจะได้ผลตามที่คาดหวังหรือไม่

5) ระดับความสำเร็จของผลการดำเนินงาน จากการรายงานผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษาของโรงเรียนคันทนา

โรงเรียนคันทนาได้รายงานระดับความสำเร็จของผลการดำเนินงานในเอกสารรายงานผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

- 1) ระดับความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ระดับความมั่นใจในความยั่งยืนของระบบการพัฒนาศึกษาอยู่ในระดับมาก
- 3) ระดับความมั่นใจในการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาศึกษาอยู่ในระดับมาก
- 4) ระดับความพึงพอใจต่อวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการทำงานในโครงการวิจัยนี้อยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลภายในของโรงเรียน

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการประเมินผลภายในของโรงเรียนคือนายาวมีดังนี้

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่พัฒนาขึ้น

1) เนื่องจากเป็นระบบที่พัฒนาจากโรงเรียน ดังนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การทำงานอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมมากที่สุด ครูในโรงเรียนจึงต้องใช้เวลาในการทำ ความเข้าใจค่อนข้างมาก

2) คณะกรรมการที่ตั้งขึ้น 3 ชุด ยังขาดการทำงานที่เป็นระบบ ขาดการประสานงานที่ดี เช่น ในเรื่องการสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล ฯลฯ

3) เนื่องจากเวลาค่อนข้างจำกัด จึงทำให้การทำงานขาดความสมบูรณ์

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร

ในช่วงแรกของการเก็บข้อมูล โรงเรียนประสบปัญหาเรื่องการค้าและการประสานงานกันภายในกลุ่มคณะกรรมการแต่ละมาตรฐาน ทั้งนี้เพราะภาระงานอยู่ที่กลุ่มคณะทำงานเพียงไม่กี่คน จึงทำให้การเก็บข้อมูลและการสรุปผลการประเมินเป็นไปอย่างล่าช้า ดังนั้นจึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ดำเนินการประเมินภายในชุดย่อยในแต่ละชุดเพิ่มอีก 3 ชุด ได้แก่

- 1) คณะกรรมการฝ่ายจัดทำและสร้างเครื่องมือ
- 2) คณะกรรมการฝ่ายดำเนินการรวบรวมเครื่องมือ
- 3) คณะกรรมการฝ่ายสรุปและประเมินผล

หลังจากได้ปรับการทำงานเป็นการกระจายสู่ครูในโรงเรียนให้มากขึ้น ทำให้การเก็บข้อมูล และการสรุปผลการประเมินเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และเป็นระบบมากขึ้น

2.3 ปัญหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน

- 1) เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดของโรงเรียนต้องทำงานหนักมากขึ้น
- 2) ลิ่นเปลืองวัสดุมากขึ้น ทั้งนี้เพราะไม่ได้เตรียมการเรื่องงบประมาณไว้ล่วงหน้า

2.4 ปัญหาที่เกี่ยวกับเวลาในการทำงาน

เนื่องจากภาระงานของครูในโรงเรียนมีมาก เมื่อมีการประเมินภายในสถานศึกษา ครูจึงต้องทำงานหนักมากขึ้น โดยเฉลี่ย 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จึงต้องใช้เวลาทั้งในและนอกเวลาราชการ จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้ครบถ้วน

2.5 ปัญหาที่เกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการประเมิน

โรงเรียนคันทายาวใช้คู่มือการประเมินผลเป็นหลักในการสร้างและปรับเครื่องมือ ในช่วงแรกการเลือกใช้เครื่องมือเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาด เช่นในเรื่องความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เกณฑ์การตัดสิน ฯลฯ ต่อมาได้มีการนำเครื่องมือที่คัดเลือกไว้มาพิจารณาอีกครั้ง จึงได้มีการปรับ และสร้างเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น แต่ยังคงประสบกับปัญหาใน

เรื่องจำนวนเครื่องมือมีมากเกินไป และซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น โรงเรียนจึงมีแนวคิดที่จะดำเนินการในเรื่องเครื่องมือ ดังนี้

- 1) จัดประชุมสัมมนากรรมการทุกฝ่ายเพื่อหลอมรวมเครื่องมือ และปรับปรุงเครื่องมือให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน เพื่อเป็นการลดจำนวนเครื่องมือให้น้อยลง
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล จะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นผสมผสานกับกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน ไม่ใช่แยกต่างหากจากการเรียนการสอนดังเช่นที่เป็นอยู่ และอาจใช้เครื่องมือประเภทอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การสังเกต การสอบ การสัมภาษณ์ ฯลฯ
- 3) จัดทำแผนปฏิบัติงานการเก็บข้อมูลเป็นแผนรวมของทุกมาตรฐาน เพื่อให้เห็นภาพรวมของการเก็บข้อมูลทั้ง 3 มาตรฐาน
- 4) จากการดำเนินงานในลักษณะข้อ 1 ถึง 3 จะส่งผลให้งบประมาณในเรื่องวัสดุสิ้นเปลือง เช่น กระดาษ และเวลาที่สูญเสียกับการดำเนินงานลดลง

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำการประเมินผลภายใน

จากการสังเกต สัมภาษณ์ การสอบถาม และจากรายงานผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษาของโรงเรียนคันทนาบาว พบว่า

3.1 ผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลภายใน สนใจและเอาใจใส่ในการทำงานของครู มั่นยำในการค้นหาคำตอบและแก้ปัญหาให้กับคณะทำงาน ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

3.2 การทำงานเป็นทีม ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเข้มแข็ง มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน โดยมีแกนนำซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านการวัดและประเมินผลและการวิจัย

3.3 การวางแผนที่ดี ผู้บริหารและคณะทำงานวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการประชุมปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ

3.4 คู่มือการประเมินผล มีส่วนสำคัญในการสร้างและปรับเครื่องมือให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ต้องการวัด

3.5 การนิเทศของนักวิจัยในพื้นที่ มีส่วนในการให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือโรงเรียนด้วยความถูกต้องและชัดเจน

3.6 ความใจกว้าง เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะของทุกฝ่าย มีผลทำให้การทำงานมีการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนากระบวนการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนา ยาว ซึ่งเป็นโรงเรียนนาร่องในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อนิเทศและติดตามความก้าวหน้าในการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน โดยศึกษาสภาพการทำการประเมินภายในโรงเรียน ซึ่งพิจารณาจากสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ สภาพการทำการประเมินผลภายในก่อนเข้าโครงการ และความสำเร็จของการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลภายในของโรงเรียน รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการนิเทศใน 2 ลักษณะ คือ การนิเทศรวม และการนิเทศเฉพาะโรงเรียน โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การสอบถาม และการวิเคราะห์เอกสาร ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการสอบถาม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในลักษณะคำถามปลายเปิด ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปของการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการทำการประเมินผลภายในโรงเรียนคันทนา ยาว ประกอบด้วย

1.1 สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือในด้านการขยายจำนวนนักเรียน สภาพแวดล้อม และบรรยากาศของโรงเรียน

สภาพปัญหาที่พบ มีดังนี้

การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน เนื่องจากไม่สามารถขยายห้องเรียนได้ เพราะไม่มีบุคลากร จึงจำเป็นต้องจัดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องเพิ่มจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ห้องละ 5-9 คน

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีนักเรียนจำนวนประมาณร้อยละ 40 ที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมในระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะห้องเรียนมีจำกัด และผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ปัญหาที่เกิดขึ้นมีดังนี้

1) คุณภาพของนักเรียน ประสบปัญหาคือ นักเรียนยังขาดความรู้ความสามารถในทักษะภาษาไทยและทักษะคณิตศาสตร์ ขาดทักษะกระบวนการเรียนรู้และการแก้ปัญหา

ในชีวิตประจำวัน ให้ความสนใจต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองน้อยมาก ขาดระเบียบวินัยในตนเอง ไม่รักการทำงาน ไม่รับผิดชอบ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนชาย และมีปัญหาด้านการท่องจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

2) คุณภาพของบุคลากร ประสบปัญหาคือ ครูมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก ทั้งงานสอน ซึ่งประมาณคนละ 21-24 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ งานกิจการนักเรียน และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนครูจบด้านอนุบาล กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ (งานเกษตร)

3) ประสิทธิภาพทางการศึกษา พบว่า ในปีการศึกษา 2541 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีอัตราการเข้าชั้นถึงร้อยละ 23.71 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 มีอัตราการเข้าชั้นร้อยละ 7.88 ในจำนวนนักเรียนที่ตกซ้ำชั้น มีนักเรียนที่ไม่มาเรียนตลอดปีการศึกษา จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 5.66 เพราะสภาพครอบครัวที่ประกอบอาชีพไม่เป็นหลักแหล่ง ครอบครัวแตกแยกและการไม่เอาใจใส่ของผู้ปกครอง

4) การจัดสรรงบประมาณ ยังไม่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา

5) สภาพปัญหาของชุมชน พบว่า มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่มีข้อจำกัดด้านที่อยู่อาศัย จึงเกิดปัญหาด้านการอพยพย้ายที่อยู่อาศัยเป็นประจำ สภาพครอบครัวแตกแยก ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตรหลาน และครอบครัวมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือ

1.2 สภาพการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ

โรงเรียนได้เริ่มใช้การประเมินผลภายในตามเกณฑ์มาตรฐานของกรุงเทพมหานคร และได้รับการติดตามผลการประเมินดังกล่าวจาก สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนได้มีการชี้แจงแก่ครูในโรงเรียนในเรื่องการประเมินมาตรฐานในโรงเรียนประถมศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ขณะเดียวกัน ผู้บริหารของโรงเรียนได้มีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วย

ดังนั้น บรรยากาศของโรงเรียนจึงกำลังอยู่ระหว่างการเริ่มต้นการประเมินผลภายใน โดยครูเริ่มตระหนักและให้ความสนใจพอสมควร

1.3 ความสำเร็จของการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียน

ขั้นตอนแห่งความสำเร็จ มีดังนี้

1) เบื้องหลังการเข้าร่วมเป็นสถานศึกษานำร่อง

เกิดจากการเข้าอบรมของ ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนในเรื่อง "แนวทางการประเมินผลภายใน : กระจกส่องคุณภาพการศึกษาไทย" ที่สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจัดขึ้นเมื่อวันที่ 19-20 ตุลาคม 2541 และในการอบรมครั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนสมัครเป็นโรงเรียนนำร่องในโครงการประเมินผลภายใน และเมื่อได้มีการศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียนคันทนาเยาว์แล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้เชิญเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องของโครงการ พร้อมทั้งโรงเรียนได้รับเชิญให้ส่งผู้แทนของโรงเรียนเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "เทคนิควิธีการประเมินผลภายในตามมาตรฐานการศึกษา" เมื่อวันที่ 11-15 กุมภาพันธ์ 2542

2) จุดเริ่มต้นของการประเมินผลภายใน

หลังจากได้ส่งผู้แทนของโรงเรียนเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 3 คน จุดเริ่มต้นของการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนาเยาว์จึงได้เกิดขึ้นจากแนวความคิดของท่านผู้อำนวยการโรงเรียนที่ว่า ถ้าเราเริ่มต้นที่การประเมินผลภายในเพียงเรื่องเดียว จะทำให้การดำเนินงานไม่ประสานสัมพันธ์กับเรื่องอื่น และครูในโรงเรียนอาจจะไม่เข้าใจและอาจคิดว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน ดังนั้น โรงเรียนจึงได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ "การดำเนินงานภายในโรงเรียนคันทนาเยาว์ ประจำปี 2542-2544" แต่ครูในโรงเรียนในระหว่างวันที่ 25-27 มีนาคม 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในโครงสร้างขององค์กรของหน่วยงานภายในโรงเรียน และได้มีส่วนร่วมระดมความคิดและกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ได้ 1) ธรรมนูญโรงเรียน 2) แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ปีการศึกษา 2542-2544 3) คู่มือปฏิบัติงานของครู และ 4) คู่มือประเมินผลภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยตารางกำหนดการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ปฏิทินปฏิบัติงานและเครื่องมือการประเมิน

3) การดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว โรงเรียนคันทนาเยาว์จึงได้เริ่มดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ดังนี้

3.1) ตั้งคณะกรรมการประเมินผลภายในโรงเรียน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้เรียน กลุ่มกระบวนการ และกลุ่มปัจจัย กลุ่มละ 15 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้ช่วยผู้อำนวยการกลุ่มละ 1 คน และครูที่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกลุ่มละ 1 คน

3.2) ศึกษาและรายงานสภาพการดำเนินงานของตนเอง โดยศึกษาข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ ความต้องการ/ความคาดหวังของชุมชน จากคณะกรรมการการศึกษา และคณะกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียน ความต้องการ/ความคาดหวังของผู้ปกครอง และสรุปผลการสอปลายภาคและผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน

3.3) กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่จะประเมิน ซึ่งได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการที่โรงเรียนจัดขึ้น

3.4) สร้าง/ปรับเครื่องมือจากเอกสารคู่มือการประเมินผลภายใน

3.5) เก็บข้อมูลตามแผนปฏิบัติงาน

3.6) วิเคราะห์ข้อมูล โดยเทียบผลที่ได้กับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้

3.7) วิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของโรงเรียนในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ จากผลการประเมินที่ได้

3.8) สรุปเป็นแนวทางการแก้ไขจุดอ่อนของโรงเรียน

3.9) จัดทำรายงานการศึกษาตนเอง (Self Study Report)

การดำเนินเป็นไปตามขั้นตอนเป็นส่วนใหญ่ มีความล่าช้าเล็กน้อยในช่วงของการจัดพิมพ์เครื่องมือ เพราะมีเป็นจำนวนมาก

4) ความสำเร็จที่เกิดขึ้น

ความสำเร็จของการดำเนินการประเมินผลภายในที่เกิดขึ้นของโรงเรียนคณนายว พิจารณาได้จาก

4.1) มาตรฐานของการประเมินผลภายใน 4 ด้าน ซึ่งสรุปได้ว่า

1) ด้านประโยชน์จากการประเมิน โรงเรียนคณนายวได้ออกแบบการประเมินโดยกำหนดตัวบ่งชี้ของแต่ละมาตรฐานจากจุดเน้นในธรรมนูญโรงเรียน ดังนั้นผลที่ได้จากการประเมินจึงเป็นการตอบสนองการตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การรายงานผลการประเมินทำในลักษณะละเอียดเป็นรายคำถาม วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งทุกตัวบ่งชี้ และทุกแหล่งข้อมูล จึงแสดงให้เห็นถึงการเห็นความสำคัญของการนำผลการประเมินไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) ด้านความเป็นไปได้ โรงเรียนคณนายวได้ดำเนินการในลักษณะการปฏิบัติจริง จะเห็นได้จากในระหว่างการดำเนินการครั้งนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการตั้งคณะกรรมการชุดย่อยเพิ่มขึ้น การหลอมรวมเครื่องมือ การนำเสนอตารางในรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเน้นความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงเป็นสำคัญ

3) ด้านความเหมาะสม โรงเรียนคณนายวออกแบบประเมินโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแหล่งข้อมูลเป็นสำคัญ เช่น การเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ที่ยังอ่านหนังสือไม่คล่อง หรือผู้ปกครองที่ไม่มีความรู้เพียงพอ

4) ด้านความถูกต้อง โรงเรียนได้มีการพัฒนาเครื่องมือให้เหมาะสมกับแหล่งข้อมูล ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลอย่างถูกต้อง อาจมีข้อผิดพลาดบ้าง แต่โรงเรียนได้รับทราบและจะมีการปรับปรุงในการดำเนินการต่อไป

จากการประเมินความสำเร็จของโรงเรียนคันทนายาว โดยใช้เกณฑ์ทั้ง 4 ข้อ สรุปได้ว่า โรงเรียนคันทนายาวมีการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในในระดับที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง คือ ถือว่าผ่านเกณฑ์ทั้ง 4 ด้านอย่างครบถ้วน

4.2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ พบว่า

โรงเรียนมีรูปแบบการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น มีการพัฒนาและปรับปรุงงานโดยมีข้อมูลประกอบที่ชัดเจน มีระบบการประเมินผลภายในที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ได้เห็นความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

นักเรียนได้รับการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข จากข้อมูลที่ต้องการยิ่งขึ้น

ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและให้ความสนใจกับบุตรหลานมากขึ้น และพัฒนาบุตรหลานได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ครูในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลภายในชัดเจนมากยิ่งขึ้น นำผลไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาการเรียนการสอน มีจิตใจเปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ผู้บริหารโรงเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลภายใน และเชื่อว่าการประเมินผลภายในเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการบริหารงาน นำไปสู่การพัฒนางานพัฒนาทีมงาน และพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น

4.3) ความต่อเนื่องของระบบการประเมินผลภายในโรงเรียน พบว่า

บุคลากรในโรงเรียนทุกคน เชื่อมมั่นว่าโรงเรียนคันทนายาวจะมีระบบการประเมินผลภายในต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จะนำไปสู่การประกันคุณภาพภายในและภายนอก เป็นระบบที่ดีและเหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงงาน และเป็นการปรับปรุงและพัฒนาจากตนเองเป็นสำคัญ และบุคลากรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.5) ระบุว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบการประเมินผลภายในโรงเรียนคันทนายาวมีความต่อเนื่องต่อไปได้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำที่ดี มีการวางแผนการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ครูทุกคน และให้การสนับสนุนและทุ่มเทกับงานอย่างเต็มที่

4.4) เจตคติของบุคลากรในโรงเรียน

พบว่า เจตคติของบุคลากรในโรงเรียนตั้งแต่เริ่มแรกของการรับทราบ ว่าโรงเรียนคันทนายนายาวเข้าร่วมโครงการ มีแนวโน้มในทางบวกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นลักษณะของ ความดีใจและภูมิใจที่มีโอกาสเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ แต่มีบางส่วนที่เป็นห่วงเรื่องความ พริ้วของบุคลากร การแบ่งเวลา และประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

ในช่วงของการดำเนินโครงการ พบว่าความรู้สึกของบุคลากรส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปในด้านลบ เริ่มพบว่าเป็นการเพิ่มภาระ มีระยะเวลาจำกัด และมีปัญหาในแต่ละ ขั้นตอนของการทำงาน เช่น การสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล และรู้สึกว่าการทำงานไม่มีแนว ทางที่ชัดเจน มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

ในช่วงสิ้นสุดโครงการ พบว่าความรู้สึกของบุคลากรส่วนใหญ่กลับสู่ ด้านบวก เพราะเกิดความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของโครงการ และเริ่มเห็น ประโยชน์ของการประเมินผลภายใน แต่อาจมีเพียงส่วนน้อยมากที่ไม่เข้าใจถึงเป้าหมายของการ ดำเนินโครงการ

สรุปได้ว่า เจตคติของบุคลากรในโรงเรียนโดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง และได้เห็นคุณค่าของการดำเนินงานการประเมิน ผลภายในของโรงเรียนคันทนายนายาว

4.5) ระดับความสำเร็จของการดำเนินงาน

จากรายงานผลการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนคันทนายนายาว พบว่า

1. ระดับความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ระดับความมั่นใจในความยั่งยืนของระบบการประเมินผล ภายในอยู่ในระดับมาก
3. ระดับความมั่นใจในการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนา สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
4. ระดับความพึงพอใจต่อวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการทำงาน ในโครงการวิจัย อยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลภายในของโรงเรียน

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับระบบที่พัฒนาขึ้น

เนื่องจากเป็นระบบที่พัฒนาจากโรงเรียน ดังนั้น การทำงานจึงมีลักษณะแบบลองผิดลองถูก เพื่อค้นหาระบบ/วิธีการที่ดีและเหมาะสมที่สุดกับโรงเรียน แต่เนื่องจากเวลามีค่อนข้างจำกัด ครูในโรงเรียนอาจยังขาดความเข้าใจในช่วงแรก การทำงานของคณะกรรมการที่ตั้งขึ้น 3 ชุด จึงขาดการประสานงานกัน

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร

ในช่วงแรกของการเก็บข้อมูล โรงเรียนประสบปัญหาในเรื่องการดำเนินการและการประสานงานกับภายในกลุ่มคณะกรรมการแต่ละมาตรฐาน การเก็บข้อมูลและการสรุปผลการประเมินจึงล่าช้า ดังนั้นจึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดย่อยในแต่ละชุด เพิ่มอีก 3 ชุด ได้แก่ 1) คณะกรรมการฝ่ายจัดทำและสร้างเครื่องมือ 2) คณะกรรมการฝ่ายดำเนินการรวบรวมเครื่องมือ และ 3) คณะกรรมการฝ่ายสรุปและประเมินผล ซึ่งทำให้การทำงานรวดเร็วและเป็นระบบมากขึ้น

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรที่ใช้ดำเนินงาน

เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีดทำงานหนักขึ้นและสิ้นเปลืองวัสดุเป็นจำนวนมาก

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการทำงาน

ครูต้องใช้เวลาทั้งในและนอกเวลาราชการ โดยเฉลี่ย 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2.5 ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการประเมิน

ปัญหาที่สำคัญคือการเลือกใช้เครื่องมือจากคู่มือการประเมินผล ในระยะเวลาค่อนข้างจำกัด จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในเรื่องภาษาที่ใช้ และเกณฑ์การตัดสิน ฯลฯ จึงต้องมีการปรับเครื่องมือใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำการประเมินผลภายใน มีดังนี้

3.1 ผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลภายใน สนใจและเอาใจใส่ในการทำงานของครู แม่นยำในการค้นหาคำตอบและแก้ปัญหาให้กับคณะทำงาน

3.2 การทำงานเป็นทีม ครูรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มแข็ง ร่วมมือกัน โดยมีแกนนำซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านการวัดและประเมินผล และการวิจัย โดยอย่างน้อยต้องจบการศึกษาระดับปริญญาโท

3.3 การวางแผนที่ดี ผู้บริหารและคณะทำงานวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ

3.4 คู่มือการประเมินผล มีส่วนสำคัญในการสร้างและปรับเครื่องมือให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ต้องการวัด

3.5 การนิเทศของนักวิจัยในพื้นที่ มีส่วนในการให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือโรงเรียนด้วยความถูกต้องและชัดเจน

3.6 ความใจกว้าง เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะ ปัจจุบันมีส่วนสนับสนุนให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ เพราะโรงเรียนมีลักษณะพร้อมรับฟังข้อคิดเห็น จึงช่วยให้บรรยากาศในการนิเทศเป็นไปอย่างกันเองและมีความหมาย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ในการพิจารณาสภาพการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนายาว โดยเริ่มจากสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ จะเห็นได้ว่า โรงเรียนได้รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นของโรงเรียนเป็นเบื้องต้นพอสมควร โดยเฉพาะในด้านของคุณภาพนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงกับสภาพปัญหาของชุมชนบริเวณใกล้เคียงกับโรงเรียน และโรงเรียนกำลังเริ่มเข้าสู่กระบวนการประเมินผลภายในตามเกณฑ์มาตรฐานของกรุงเทพมหานคร โดยมีสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครติดตามผลการประเมินอย่างใกล้ชิด จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับเพิ่มเติมคือ เนื่องจากท่านผู้อำนวยการโรงเรียนเพิ่งย้ายมารับตำแหน่งได้ไม่นาน และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล การย้ายมาดำรงตำแหน่งในครั้งนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของโรงเรียนให้มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านนั่นเอง

2. เมื่อพิจารณากระบวนการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนายาว ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนคันทนายาวประสบความสำเร็จคือ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ดังจะพิจารณาได้จาก

2.1 เบื้องหลังการเข้าร่วมโครงการของโรงเรียนคันทนายาว เกิดจากโรงเรียนสมัครเข้าร่วมเป็นโครงการนำร่องด้วยความสมัครใจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนที่พยายามผลักดันให้โรงเรียนได้มีโอกาสพัฒนาอย่างเต็มที่

2.2 จุดเริ่มต้นของการประเมินผลภายในโรงเรียน เกิดขึ้นอย่างมีความหมาย กล่าวคือ เป็นการเกิดขึ้นอย่างประสานสอดคล้องกับเรื่องอื่น ๆ เริ่มตั้งแต่ธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ปีการศึกษา 2542-2544 คู่มือปฏิบัติงานของครู และคู่มือประเมินผลภายในโรงเรียน ความคิดนี้เป็นความคิดของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องการให้เห็นว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการส่วนหนึ่งในกระบวนการทั้งหมดของโรงเรียน ไม่ใช่แตกแยกจากกระบวนการอื่น ๆ วิธีการนี้ทำให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความเข้าใจในโครงสร้างและขอบข่ายของงานในโรงเรียน มองเห็นภาพรวมตลอดจนกระบวนการทำงาน ตั้งแต่เป้าหมายสูงสุดจนถึงขั้นการประเมินผล

2.3 การดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด โรงเรียนได้ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนคอยติดตามงานตลอดเวลา และเป็นผู้ตรวจสอบงานอย่างละเอียดทุกครั้ง และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับครู และคณะทำงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนจะเป็นผู้แก้ปัญหา และตัดสินใจให้ด้วยความชัดเจนและรอบคอบทุกครั้ง เช่น การตรวจสอบเครื่องมือที่ปรับแล้ว การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูล เป็นต้น

2.4 การนำเสนอผลงานแต่ละครั้ง ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีโอกาสนำเสนอผลงานของโรงเรียนในที่ประชุมการนิเทศรวม ทั้งนี้เพราะท่านต้องการให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลภายใน ซึ่งทำให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ท่านพยายามถ่ายโอนงานให้แก่ผู้ช่วยผู้อำนวยการเพื่อให้เกิดการกระจายงานมากขึ้น

2.5 การคิดริเริ่มงาน เป็นลักษณะที่โดดเด่นของการพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนาเยาว์ ทุกครั้งที่มีการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน โรงเรียนคันทนาเยาว์จะมีการนำเสนอรูปแบบของงาน รายละเอียดของตาราง แผนภาพ ในลักษณะที่โดดเด่นและชัดเจนที่สามารถสื่อความหมายได้ดี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการทำงานที่ตั้งใจ พิถีพิถัน และคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ตัวอย่างเช่นตารางการสรุปผลการประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ โรงเรียนคันทนาเยาว์มีการสรุปอย่างละเอียดเป็นรายข้อคำถาม และมีการเขียนจุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางการแก้ไขอย่างละเอียดทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้ให้เหตุผลที่น่าสนใจว่า เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนหรือครูได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน เป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเน้นการนำผลการประเมินไปใช้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับระดับความสำเร็จในเรื่องระดับความมั่นใจในการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการศึกษาที่โรงเรียนให้ไว้ในระดับมาก

3. ความต่อเนื่องของระบบการประเมินผลภายในโรงเรียนคันทนาเยาว์ เป็นที่น่าสนใจว่าโรงเรียนคันทนาเยาว์มั่นใจว่าระบบการประเมินผลภายในจะยั่งยืนในโรงเรียนต่อไป ซึ่งพิจารณาได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหาร แกนนำ และครูในโรงเรียน แต่ทั้งนี้บุคลากรส่วนใหญ่ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความต่อเนื่องได้คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียน ระบบการประเมินผลภายในจะยังคงอยู่ในโรงเรียนคันทนาเยาว์อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่งผลจะเป็นไปในลักษณะใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้อำนวยการโรงเรียนที่จะฝึกฝนบุคลากรคนอื่นทดแทน แต่สิ่งที่พิสูจน์ว่าระบบการประเมินผลภายในจะยังคงอยู่ในโรงเรียนต่อไปในระยะเวลาอันใกล้นี้ คือแนวทางการปรับปรุงการทำงานที่โรงเรียนได้ระบุไว้ดังนี้

3.1 ประชุมสัมมนากรรมการทุกฝ่ายเพื่อหลอมรวมเครื่องมือ ปรับปรุงเครื่องมือให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน เพื่อเป็นการลดจำนวนเครื่องมือให้น้อยลง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นผสมผสานกับกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน

3.3 จัดทำแผนปฏิบัติการการเก็บข้อมูลเป็นแผนรวมของทุกมาตรฐาน

4. ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนายาว ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เป็นประโยชน์ทั้งสิ้น ทำให้ได้เกิดการเรียนรู้ ลองผิดลองถูก และได้ตัดสินใจคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุดกับโรงเรียน ดังนั้นลักษณะของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจึงเกิดขณะดำเนินงาน แต่เมื่อการดำเนินงานสิ้นสุดลง ปัญหาต่าง ๆ ได้หมดไป

5. ความสำเร็จที่เกิดขึ้นของโรงเรียนคันทนายาว จะเห็นว่าเป็นความสำเร็จทั้ง 3 ด้าน ประกอบกันอย่างครบถ้วน กล่าวคือ เป็นความสำเร็จจากการที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผลภายใน ความสำเร็จจากการที่บุคลากรเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของการประเมินผลภายใน และความสำเร็จจากการมีระบบการประเมินผลภายในที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการได้วิเคราะห์และติดตามความก้าวหน้าในการทำการประเมินผลภายในของโรงเรียนคันทนายาว ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางในการส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาดังนี้

1. ควรเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด และหลักการของการประเมินผลภายในแก่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นอันดับแรก เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้อง ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนและชี้้นำการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ แก่บุคลากรได้ การดำเนินงานของโรงเรียนจะเป็นไปอย่างราบรื่น

2. สร้างแกนนำของโรงเรียนที่มีศักยภาพ โดยผู้บริหารจะต้องค้นหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมิน และ/หรือการวิจัย ซึ่งถ้าจบการศึกษาระดับปริญญาโทได้จะเป็นสิ่งที่ดี ทั้งนี้เพื่อช่วยให้การดำเนินงาน โดยเฉพาะการสร้างเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลและสรุปผลข้อมูล เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชา

3. ควรจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผลภายในแก่ครูในโรงเรียน เพื่อให้มีความตระหนักและเข้าใจในแนวคิดและหลักการที่ถูกต้อง ให้เข้าใจภาพรวมตลอดกระบวนการ ถ้าครูมีความตระหนักเกิดขึ้น จะทำให้ครูไม่มีความคิดที่ว่า การประเมินผลเป็นภาระ แต่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. ควรมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องการประเมินผลภายในแก่ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน และทำให้ผู้ปกครองสามารถใช้ผลการประเมินในการแก้ไขปัญหาของบุตรหลานได้อย่างเหมาะสม

5. ควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือแก่สถานศึกษา ทำหน้าที่ในฐานะที่เลี้ยงเพื่อคอยกระตุ้นและแนะนำแก่โรงเรียนในระยะแรกของการทำการประเมินผลภายใน ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือในลักษณะควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และควรจัดให้มีการพบปะกันระหว่างโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนอื่น ๆ เป็นอย่างดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรื.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ : การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน (เล่มที่ 1). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรื.

นิตา ชูโต. (2540). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ็น. การพิมพ์.

วรภัทร ภูเจริญ. (2541). แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

ส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, สถาบัน. (2541). โครงการวิจัยและพัฒนาการประเมินผลภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรื.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2538). ความรู้ชายแดนด้านการประเมินผลการศึกษา. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 52-67.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่โรงเรียนทำการประเมินผลภายใน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่โรงเรียนทำการประเมินผลภายใน

มาตรฐานด้านผู้เรียน

- มาตรฐานที่ 1 มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ร่างกายแข็งแรง มีมนุษยสัมพันธ์กับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 รู้จักรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ
- มาตรฐานที่ 3 มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย ความรับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบและหลักเบื้องต้นของแต่ละศาสนา
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์ สุจริต
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 ประหยัดใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่า ทั้งของตนเองและส่วนรวม
- มาตรฐานที่ 5 มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามหลักสูตร
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร
- มาตรฐานที่ 6 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความกระตือรือร้นสนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง
- มาตรฐานที่ 10 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ขยันอดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน ทัศนคติดี สามารถทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถทำงานเป็นทีม
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความสามารถในการจัดการ

มาตรฐานที่ 11 นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ช่วยทำงานบ้านและร่วมกิจกรรมของครอบครัว

มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 1 มีการจัดองค์กร / โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดองค์กร / โครงสร้างการบริหารงานชัดเจน
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีนโยบาย แผนการดำเนินงานของโรงเรียนและตัวชี้วัดความล้ำเลิศตามเป้าหมายการศึกษาของชาติและธรรมนูญโรงเรียน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการนำแผนไปปฏิบัติโดยใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการนิเทศ ติดตามประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน
- ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 6 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของนักเรียน
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- ตัวบ่งชี้ที่ 9 นักเรียนรักโรงเรียนของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปโรงเรียน

มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 1 ครูมีวิญญูญาณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม

- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูมีมนุษยสัมพันธ์และควบคุมอารมณ์ได้ ยุติธรรม ซื่อสัตย์ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 ครูมีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา อุทิศตนให้กับการพัฒนานักเรียน

- มาตรฐานที่ 2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนการสอนที่มีเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
- มาตรฐานที่ 5 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการที่ทันสมัย โปร่งใสและรู้จักชุมชน
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาการศึกษา มีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการปฏิบัติงาน
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย ให้ครูทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ
- ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้บริหารสนใจแสวงหาความรู้มาปรับปรุงงานของตน พัฒนางานและถ่ายทอดให้ผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้ที่ 7 ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างระบบคุณภาพผลผลิตได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
- มาตรฐานที่ 6 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารจุกติศคนให้กับการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาและการประเมินผลภายใน
ของโรงเรียนคันทนาเยาว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธรรมนูญโรงเรียนคันทนาเยาว

เป้าหมาย

1. นักเรียนมีคุณธรรมด้านซื่อสัตย์ เสียสละ กตัญญู ประหยัด และปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบอยู่ในระดับดี ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
2. นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางและดีจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
3. นักเรียนมีสุขภาพด้านร่างกาย และจิตใจอยู่ในระดับดีร้อยละ 80
4. นักเรียนมีความสามารถด้านดนตรี กีฬา และศิลปะ อย่างน้อยคนละ 1 ด้าน

จุดเน้นในการพัฒนา

1. สร้างเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม ระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อ
2. พัฒนานักเรียนในด้านทักษะทางการเรียน และกระบวนการเรียนรู้
3. สร้างเสริมนักเรียนในด้านร่างกาย และจิตใจให้สมบูรณ์
4. ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนด้านดนตรี กีฬา และศิลปะ

แผนพัฒนาการศึกษาโรงเรียนคันทนาเยาว

ปีการศึกษา 2542 – 2544

ประกอบด้วย 7 แผนงาน

1. แผนงานก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย 2 โครงการ
  - 1.1 โครงการขยายห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษา
  - 1.2 โครงการส่งเสริมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา
2. แผนงานวิชาการ ประกอบด้วยโครงการ 10 โครงการ
  - 2.1 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนแก่บุคลากรในโรงเรียน
  - 2.2 โครงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น ป.1 – ป.6
  - 2.3 โครงการส่งเสริมพื้นฐานทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย
  - 2.4 โครงการส่งเสริมประสบการณ์ของการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
  - 2.5 โครงการส่งเสริมศักยภาพด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ
  - 2.6 โครงการสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนคันทนาเยาว
(การจัดซื้อเครื่องดนตรีให้นักเรียนฝึกซ้อม)
  - 2.7 โครงการเสริมทักษะการเรียนรู้กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ
  - 2.8 โครงการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
  - 2.9 โครงการสอนคอมพิวเตอร์ในโรงเรียน

- 2.10 โครงการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาของนักเรียน
3. แผนงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 8 โครงการ
  - 3.1 โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียน
  - 3.2 โครงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยในการรับประทานอาหาร
  - 3.3 โครงการแนะแนวในโรงเรียน
  - 3.4 โครงการปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุด
  - 3.5 โครงการสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนคันทนายาว (การจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด)
  - 3.6 โครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
  - 3.7 โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน
  - 3.8 โครงการรักษาความปลอดภัยและป้องกันยาเสพติด
4. แผนงานธุรการ การเงิน และพัสดุครุภัณฑ์ ประกอบด้วย 3 โครงการ
  - 4.1 โครงการพัฒนาระบบข้อมูล และสารสนเทศ
  - 4.2 โครงการดำเนินงานด้านพัสดุ ครุภัณฑ์ในโรงเรียน
  - 4.3 โครงการจัดทำงบประมาณ และรับจ่ายเงินประจำปี
5. แผนงานบุคลากร ประกอบด้วย 4 โครงการ
  - 5.1 โครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนคันทนายาว
  - 5.2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแฟ้มสะสมงาน และการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
  - 5.3 โครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการศึกษาของข้าราชการครูในโรงเรียน
  - 5.4 โครงการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน
6. แผนงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 โครงการ
  - 6.1 โครงการรักษาความสะอาด และจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม
  - 6.2 โครงการปรับปรุงอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม
7. แผนงานความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย 2 โครงการ
  - 7.1 โครงการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
  - 7.2 โครงการโรงเรียนสามประโยชน์

สรุปธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาและการประเมินผลภายใน
โรงเรียนคันทนาเยาว เขตคันทนาเยาว กรุงเทพมหานคร

ธรรมนูญโรงเรียน	แผนพัฒนาการศึกษา	การประเมินผล	ผู้ปฏิบัติงาน
1. จุดเน้นที่ 1 เสริมสร้างให้นักเรียน มีคุณธรรม ระเบียบ วินัย และความรับผิดชอบ	แผนงานและโครงการที่ ทั้ง 7 แผนงาน และทุกโครงการ	ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1, 3, 10, 11, 12 แบบ 1.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 10.3, 10.4, 11.1, 11.2, 11.3, 11.4, 11.5, 12.2, 12.3	คณะครูทุกคน และบุคลากรทุก ฝ่าย
2. จุดเน้นที่ 2 พัฒนานักเรียนในด้าน ทักษะทางการเรียน และกระบวนการเรียนรู้	แผนงานและโครงการที่ 1. แผนงานวิชาการทั้ง 10 โครงการ 2. แผนงานกิจการนัก เรียน โครงการที่ 3.4, 3.5, 3.7	ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4, 5, 6, 10 แบบ 4.1, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2, 6.3, 10.1, 10.2	ผู้รับผิดชอบทุก โครงการ
3. จุดเน้นที่ 3 เสริมสร้างนักเรียนใน ด้านร่างกายและจิตใจ ให้สมบูรณ์	แผนงานและโครงการที่ แผนงานกิจการนักเรียน โครงการที่ 3.1, 3.2, 3.3, 3.7, 3.8	ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1, 2, 8 แบบ 1.1, 1.2, 1.4, 1.5, 2.1, 8.2, 8.3, 8.4	ผู้รับผิดชอบโครง การและคณะครูทุก ท่าน
4. จุดเน้นที่ 4 ส่งเสริมศักยภาพของ นักเรียนด้านดนตรี กีฬา และศิลปะ	แผนงานและโครงการที่ แผนงานวิชาการ โครงการที่ 2.5, 2.6	ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 7, 9 แบบ 7.3, 7.4, 9.1	ผู้รับผิดชอบโครง การและครูผู้สอน

หมายเหตุ

สำหรับมาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านปัจจัยจะประเมินตามปฏิทิน ซึ่งสอดคล้องกับธรรมนูญและแผนงานของโรงเรียนในทุกด้าน

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(เฉพาะผู้บริหารและแกนนำของโรงเรียน)

แบบสอบถาม

ในโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา

1. สถานภาพ ผู้บริหารโรงเรียน แกนนำของโรงเรียนหน้าที่รับผิดชอบ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านกระบวนการ อื่น ๆ (ระบุ).....2. ความรู้สึกครั้งแรกเมื่อรับทราบว่าโรงเรียนเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในโครงการครั้งนี้
เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านได้มีส่วนในโครงการครั้งนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ในขณะที่ดำเนินโครงการ (ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงกันยายน) ท่านรู้สึกว่าการนี้เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

5. เมื่อโครงการสิ้นสุดลง ท่านมีความรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้

6.1 ต่อโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

6.2 ต่อนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

6.3 ต่อตัวท่านเอง

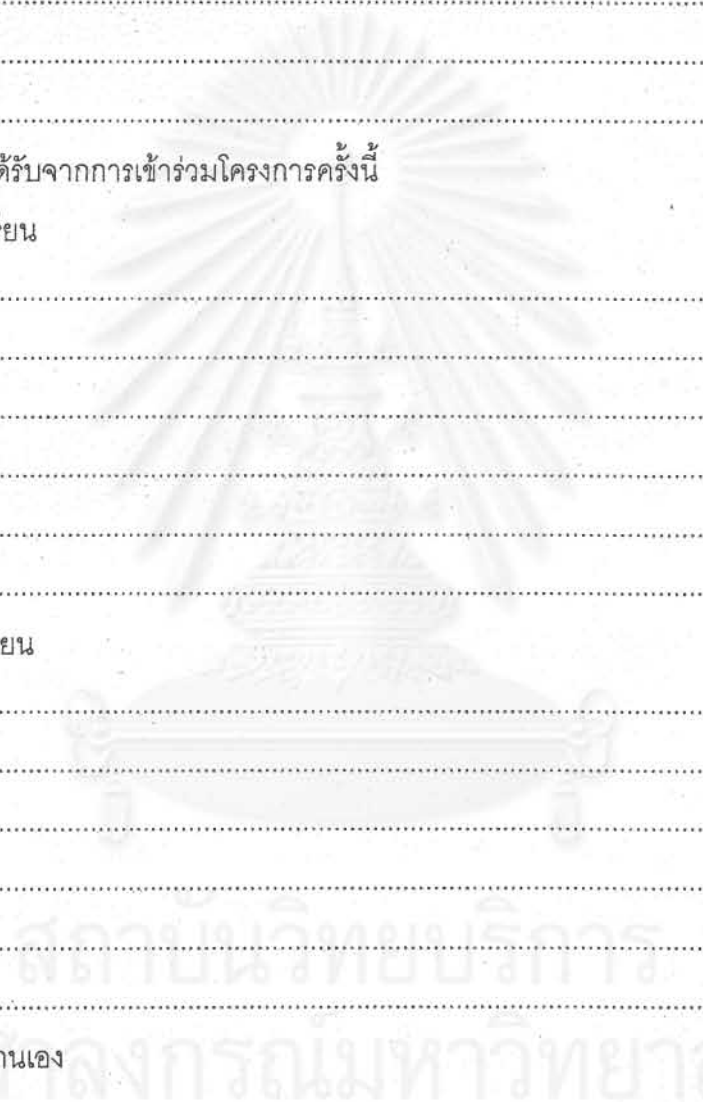
.....

.....

.....

.....

.....

9. บทเรียนที่ได้รับจากการเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในโครงการนี้ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. ท่านคิดว่าโรงเรียนอื่นที่ไม่ได้อยู่ในโครงการนำร่องเช่นโรงเรียนของท่าน จะสามารถดำเนินการด้วยตัวเองได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ ควรมีการสนับสนุนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่อโครงการนี้

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่เสียสละเวลาเพื่อตอบแบบสอบถามฉบับนี้ค่ะ

(สำหรับครูทุกท่าน)

แบบสอบถาม

ในโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา

1. สถานภาพ เป็นคณะกรรมการมาตรฐานด้านผู้เรียน
 เป็นคณะกรรมการมาตรฐานด้านปัจจัย
 เป็นคณะกรรมการมาตรฐานด้านกระบวนการ
2. ความรู้สึกครั้งแรกเมื่อรับทราบว่าโรงเรียนเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องในโครงการครั้งนี้เป็นอย่างไร
.....
.....
.....
.....
.....
3. ท่านได้มีส่วนในโครงการครั้งนี้อย่างไรบ้าง
.....
.....
.....
.....
.....
4. ในขณะที่ดำเนินโครงการ (ระหว่างเดือนมีนาคม ถึงกันยายน) ท่านรู้สึกว่าการนี้เป็นอย่างไร
.....
.....
.....
.....
.....
5. เมื่อโครงการสิ้นสุดลง ท่านมีความรู้สึกอย่างไร
.....
.....
.....
.....
.....

6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการครั้งนี้

6.1 ต่อโรงเรียน

.....

.....

.....

6.2 ต่อนักเรียน

.....

.....

.....

6.3 ต่อตัวท่านเอง

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่าโรงเรียนจะสามารถมีระบบประเมินผลภายในอย่างต่อเนื่องต่อไปได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

8. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่อโครงการนี้

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่เสียสละเวลาเพื่อตอบแบบสอบถามฉบับนี้ค่ะ